N°. 50. Donderdag 13 December 1906. 6de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht**, Den Haag.
Voor **Administratie en Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **51 Verhulststraat.**
Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, **NIEUWE MOLSTRAAT 20**, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50)

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen. — Onze Zeemacht. — Perskroniek. — Uit de O.-I. Mail. — West-Indische Berichten. — Personalia. — Van Vreemde Koloniën. — Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië. — Feuilleton.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

I.

HOOFDBESTUURSVERGADERING krachtens artikel 7 van het Huishoudelijk Reglement der Vereeniging op Donderdag 27 December 1906 om 1½ uur n. m. in het locaal der Vereeniging Oost en West *Laan van Meerdervoort* 195.

II.

Namen wij verleden week een ingezonden schrijven op van mej. **Marie Jansz**, dat de lezers weer eens op de hoogte bracht van haar weldadig werken onder de ongelukkige Javanen, met hetzelfde doel, wat betreft de Witte Kruis Kolonie, laten wij hieronder het een en ander volgen uit een particulieren brief van **Mevr. van Emmerik** aan de presidente van Oost en West:

Warak, bij Salatiga, 28, 10-1906.

Zeer geachte Mevrouw!

Ontvang onzen besten dank voor de giften door Uwe tusschenkomst ontvangen; zoo mogelijk wilt U zoo vriendelijk zijn onze dankbaarheid aan de gevers te betuigen.

Op 't oogenblik is mijn man op weg naar Deli. Hij is reeds verscheidene weken te Batavia geweest ten bate der Kolonie hier, de immigratieplannen, en ook voor andere zaken in 't algemeen belang van de inlandsche bevolking. Hij heeft een onderhoud gehad met Z.Ex den Gouverneur Generaal en andere hoog geplaatste heeren, waarbij hij heel veel belangstelling en vriendelijkheid ondervond.

Reeds lang was 't mijn plan om U te schrijven, want telkens en telkens vloeit mijn hart over van dankbaarheid aan allen, die geholpen hebben om de reiskosten voor mijn zuster bijeen te brengen. Het zal u zekerlijk wel genoegen doen te vernemen, dat mijn zuster zich hier zeer gelukkig gevoelt, doordat zij heel nuttig werkzaam is. Zij heeft de Javanen leeren liefhebben en is daarom tot alles bereid, wat tot hun heil strekt. Behalve hare veelvuldige plichten op de Kolonie, waaronder behoort het onderwijs aan 2 klassen elken ochtend in de school, 2 keer per week een naailes, het zorgdragen voor verschooning van een 40-tal kinderen 2 maal per week, alsook schrijfwerk voor het Witte Kruis Blad enz. enz., vindt zij nog tijd om 2 of 3 keer per week heel vroeg 's ochtends naar de omliggende dessa's te gaan. Zij wandelt op bloote voeten en draagt, evenals ik, altijd de Javaansche kleederdracht.

Lieve Mevrouw, ik schrijf dit niet om mijn zuster te prijzen, maar om haar Meester te verheerlijken, Wiens voetstappen zij volgt. Ook schrijf ik omdat sommige menschen twijfelden of het recht was om geld te gebruiken voor hare reiskosten, of 't niet beter besteed ware geworden direct in 't belang der arme Javanen. Gedurende de vele jaren, dat wij werkzaam zijn, hebben we tot nog toe geen enkele vrouw hier aangetroffen, die gewillig en in staat was ons ter zijde te staan en dat was toch zoo noodig, juist in het belang der Javanen.

God zegene U en ook de Vereen. „*Oost en West*".

De uwe, tot heil der Javanen,

(w. g.) ALICE VAN EMMERIK—CLEVERLY.

III.

Van het comité te Suriname, dat met zoo groote menschlievendheid hulp verleent aan de évadés uit de afschuwelijke bagno's van Cayenne, ontving de presidente onzer vereeniging, het volgend schrijven:

Oldenburg (Paramaribo), 22 Oct. 1906.

Zeer geachte Mevrouw,

Namens ons Comité meld ik U de goede ontvangst van de zestig gulden.

Om U de waarheid te zeggen, kwamen ze *enorm* te pas.

Hoe we ze gebruikt hebben, zullen mej. Knoch en ik U later melden. We hebben heel veel zieken. Oldenburg is nu een Hospitaal. Die stakkers hebben de voeten meestal stuk geloopen als ze komen. En dan koorts na de vermoeienissen in de bosschen. Ik pas ze op, en als ze beter zijn, gaan ze aan 't werk en zoeken we werk voor ze. Maar, *heel* moeielijk is 't, de tijd voor dat ze werken *kunnen*. En dan zien ze er vreeselijk uit als ze komen en moet ik ze in de kleeren steken.

Ik zit hier nu tusschen 18 van die évadés. En, ik verzeker U, het is een moeilijk, maar heerlijk werk. Want, er zijn er onder die, *niets* liever wenschen dan weer op 't goede pad te komen. Eenigen, die zich in een oogenblik van exaltatie vergaten, en hun leven ruïneerden.

O, er zijn zooveel verschillende soorten onder die menschen.

Ik bestudeer ze met het grootste interesse. En hoe menig menschenleven wordt niet door den drank verwoest! De meeste relegiés kwamen door het drankmisbruik te St. Jean. Heel anders is 't met de transporté's. Die transporté's zijn dikwijls *heel* beklagenswaardige menschen. Onder hen zijn menschen van allerlei standen en ontwikkeling. Insubordinatie, smokkelen, eene vrouwekwestie, zijn veelal de redenen, die hun in die hel te Cayenne brachten.

Hoe meer ik met die menschen spreek, des te meer ben ik overtuigd, dat die administratie eene gruwelijke is. De veroordeelden worden op eene vreeselijke wijze *bestolen* door de administratie.

Het is bijna niet te gelooven. Maar, de misdaden welke de administratie begaat, zijn veel erger dan de misdaden waarom die menschen daarheen gezonden zijn om langzaam gedood te worden.

Ons Comité doet zijn uiterste best. Onze Vereeniging heeft wel veel leden, maar de meeste missen de energie om steeds en te allen tijde te steunen en die menschen te helpen.

Soms komen er ineens zes.

O! — ik wilde, dat Nederland wat meer kon geven, en dat Frankrijk inzag, dat het zijne broeders helpen *moet*. We zouden dan een klein hospitaal kunnen inrichten. Menig nacht als er erge koortslijders zijn, is er geen quaestie van slapen. Op Oldenburg slapen nu 18 évadés, van allerlei nationaliteiten.

Ze zijn hier volkomen veilig; 's avonds van 7¼ tot 8½ à 9 uur mogen ze allen in de groote kamer beneden samenkomen en de couranten lezen of een boek. Eén leest dan voor. Voor alles, wat ze dan te vragen hebben, kunnen zij zich tot mij richten. En dan spreek ik met hun over hunne belangen. Soms zingen ze allen zamen een lied. Er zijn liederen van 't bagno, die zoo diep roerend zijn, als men ze hoort zingen door de mannen, die dat alles meemaakten. Gisterenavond speelde zich hier een roerende scène af. Twee nieuwen kwamen, en die uitgehongerde menschen, verweten een anderen die eerder kwam, dat hij de schuld was van al hun ellende, dat hij hen bestal, zijn woord niet hield en met hun geld evadeerde en hen achter liet! Het was vreeselijk die scène! Een oogenblik dacht ik, dat ze hem zouden vermoorden. Ik kwam er tusschen en ik wees ze op Hem, die wilde, dat wij elkaar alles vergeven. Eén met een echt bandietengezicht zei: »mais vous ne savez pas ce qu'il nous a lassé souffrir.« Maar toen ik hem heel, heel vriendelijk toesprak — boog hij 't hoofd en beloofde van alle wraak af te zien en te vergeven.

Het kwam zoo ineens, het binnen komen van die twee, terwijl allen samen waren en zoo onverwacht. Ik bad God om kracht, opdat ik de rechte woorden zou vinden.

Met den schuldige had ik diep medelijden, allen keerden zich vol afschuw van hem.

We bedelen overal om oude klêeren. Als u ook oude kleedingstukken zoudt kunnen inzamelen voor ons, doet u een goed werk, ook oude broeken, alles is welkom. Ik begrijp niet, dat er maar zoo weinig menschen zijn, die medelijden hebben met die stakkerds. Wist iedereen, wat ze uitstaan, iedereen zou helpen.

Ik hoop van harte, dat Frankrijk eens in zal zien, hoe treurig de toestanden in Cayenne zijn.

En te St Laurent en te St. Jean spreken alle „bagnards", over den heer van Kol, den edelen menschenvriend, die hoe vreemd de egoïstische wereld het ook moge vinden, een lans breekt voor die rampzaligen.

O! als U eens kon zien, hoe innig dankbaar de meesten hunner zijn.! —

Ik zal 't er bij laten.

Maar ons Comité is steeds bereid U alles mede te deelen over ons werk.

Wij zijn zoo gelukkig dat U ons steunt en mede wilt werken om die ongelukkigen te helpen.

(w. g.) G. SCHNEIDER—HOWARD.

„ONZE ZEEMACHT"
in de Vereeniging „Moederland en Koloniën".

Wanneer er één zaak is, die verdient in een Vereeniging als „Moederland en Koloniën" behandeld te worden, dan is het zeker de Nederlandsche Zeemacht, een onderwerp, dat zoowel het Moederland als de Koloniën van nabij raakt. De heer J. van der Elst, Oud luitenant ter zee en secretaris der Vereeniging „Onze Vloot", was dus ongetwijfeld aan het rechte kantoor, toen hij daar in het belang zijner jonge Vereeniging eên propagandalezing hield.

De voordracht had plaats op 22 November jl., en wetende, welk een groote verdeeldheid er heerscht in de denkbeelden omtrent de defensie te water, deed het Bestuur van „M. en K." zeker wijs met een afzonderlijken avond, dien van 7 December, voor de discusiën te bestemmen. Dat dit goed gezien was, is ten volle gebleken: als debat-avond moet die van 7 December als zeer goed geslaagd worden beschouwd.

De lezing van den heer van der Elst duurde

niet zóó lang of er bestond nog dien avond gelegenheid om een tweetal sprekers aan het woord te laten komen, namelijk de gep. vice-admiraal Mac Leod en de gep. Kap. luitenant ter zee van der Toorn.

Terwijl de eerste de wijze van tot stand koming der Vereeniging „Onze Vloot" aan critiek onderwierp en eenige denkbeelden van den heer van der Elst op technisch gebied bestreed, bijv. de noodzakelijkheid van pantserschepen voor de kustverdediging, gaf de tweede spreker een niet al te vleiend beeld van het beleid bij de Marine zelve. Dit laatste scheen zóó weinig in den smaak van de aanwezige zee-officieren te vallen, dat enkelen hunner niet zonder eenige ostentatie de zaal verlieten. Gelukkig dat dit enkele hunner en verscheidene hunner collega's niet weerhouden heeft op den eigenlijken debat-avond toch tegenwoordig te zijn.

Deze werd als het ware ingeleid door den heer P. J. van Houten, die opmerkte, dat het ontbreken van merkbare teekenen van bijval van de zijde der toehoorders niet altijd moet worden beschouwd als een bewijs van gebrek aan instemming. Juist twijfel en oneens zijn doen zich in den regel luide hooren. Spreker had dit kort geleden nog bij een door hem zelf gehouden voordracht ondervonden. Hij achtte zich daarom genoopt bij deze gelegenheid zijn sympathie te betuigen voor de nieuwe vereeniging en de door haar secretaris gesproken redevoering, en zijn beste wenschen uit te spreken voor haar welslagen.

Daarna werd het woord gevoerd door de heeren Thierens, oud luitenant ter zee, en van Rossum, gep. kapitein ter zee, twee vakmannen, die als heftige bestrijders der nieuwe plannen optraden.

Van des heeren v. Rossum's belangrijke rede was de grondtoon: „Niet meer geld voor de Marine, „maar het geld beter besteed."

Na het optreden dezer tegenstanders beijverden zich de heeren G. Nypels, gep. Luit.-Kolonel van het O. I. leger en Plemp van Duiveland, hoofdredacteur der Nieuwe Courant, een goed woord ten gunste van de door de beide vorige sprekers nogal gehavende Vereeniging „Onze Vloot" te laten hooren.

De heer Kern, gep. Kapitein der Artillerie van het O. I. leger, trachtte daarna aan de hand van uitspraken van Napoleon I en diens leerlingen te betoogen dat, waar reeds een mogendheid is, in casu Engeland, welker suprematie ter zee noch te wederstaan noch ooit te evenaren valt, elk streven op maritiem gebied van andere mogendheden, dus ook van ons, een krachteloos willen zal blijven. Zijn uit het hoofd citeeren van zulk een groot aantal uitspraken in de fransche taal, welke hij door zijne rede vlocht, wekte de algemeene bewondering op, meer, gelooven wij, dan het daarin vervatte denkbeeld zelf.

De heer E. Kempe, oud zee-officier, sprak een hartig woord ter vertolking van zijne bekende denkbeelden, welker verwezenlijking nu juist niet goedkoop zou zijn. Waar de heer v. d. Elst 8 slagschepen in den Indischen Archipel wenschelijk vindt, acht de heer Kempe er 20 noodzakelijk. Excusez du peu! Een tikje naar het hoofd van het Bestuur van „Moederland en Koloniën" dat ten vorige jare niet zoo heel gewillig was onze ZEd. een voordracht over hetzelfde onderwerp te laten houden, mocht natuurlijk niet ontbreken.

Na de rede van den heer Kempe werd nog voor enkele oogenblikken het woord verleend aan de heeren Mac Leod en van der Toorn om hun critiek van den 22sten nader toe te lichten.

Wegens het vergevorderde uur kon aan den inleider geen gelegenheid tot repliek worden geschonken. Om niet in een derden avond te vervallen, zal hij die ten beste geven in een slotwoord, toe te voegen aan de uitgave van de voordracht met de discussiën, welke door de Vereeniging „Moederland en Koloniën" voor zooveel noodig naar stenografische opteekeningen, zal worden bezorgd voor de leden, terwijl ook exemplaren in Van der Beek's boekhandel te bekomen zullen zijn voor andere belangstellenden.

De belangstelling ter vergadering was zóó groot, dat, nadat des voorzitters hamer om 11 uur was gevallen, het debat niet alleen in de zaal nog eenigen tijd werd voortgezet, maar zelfs in de tram, die de heeren huiswaarts voerde, menig hartig woordje pro et contra werd gewisseld.

Het onthaal dat zijn voordracht te beurt viel, zal waarschijnlijk niet voldaan hebben aan de door den inleider gekoesterde verwachtingen. Critiek is hem en den zijnen niet gespaard gebleven. Er was zelfs geen woord fransch bij, — behalve in de rede van den heer Kern —, zooals terecht, onder gelach, door den heer Plemp van Duiveland betuigd werd. Misschien had het pleit der nieuwe Vereeniging op meer handige wijze kunnen zijn bezorgd dan hier geschiedde. Het wil ons ten minste voorkomen dat de voorzitter, de gep. vice-admiraal Ellis in de Marine-Vereeniging te den Helder gelukkiger is geweest dan zijn secretaris in den Haag.

Maar juist zij worden soms de krachtigste mannen en vrouwen, die in hun eerste levensjaren tegen de ernstigste kwalen hebben te strijden. De trouwe zorg der ouders deden hen die te boven komen. Het laat zich aanzien, dat ook de Vereeniging „Onze Vloot" tegen felle kinderziekten zal te kampen hebben. Haren bestuurders het voorbeeld van bovengenoemde ouders voorhoudende, roepen wij hun van harte toe: „Ende desespereert niet!" Tracht de misslagen weg te nemen, die u in „Moederland en Koloniën" zijn onder het oog gebracht, en verzekert u van den steun van hen, die gij tot nu toe meer afgestooten dan aangetrokken hebt. Op 22 November en 7 December is gebleken dat het bij de besten onder hen niet aan belangstelling ontbreekt; een poging tot toenadering zullen zij allerminst afwijzen. Maar vóór alles: wanhoopt niet!

Qui désespère, a tort, heeft Victor Hugo gezegd!

Pers-kroniek.

INHOUD: Een onvriendelijk oordeel over ons koloniaal bestuur in de Indépendance Belge, *besproken door de* Standaard. — *Critiek hierop door de* Nieuwe Courant *geleverd, met een slotopmerking van de* Standaard. — *Justus in de* Avondpost *over den heer Van Kol's groot koloniaal vendutieplan.*

In den laatsten tijd wordt meer en scherper gelet op het oordeel in de buitenlandsche pers over ons koloniaal beheer.

Dit is verblijdend. Vroeger gold in dezen een dood zwijgen als regel. En werd er al iets over geschreven, dan kwam het gewoonlijk niet verder dan tot een brevet van onkunde en onvermogen, den buitenlander uitgereikt.

Was het schriftuur niet al te onbenullig, lag het booze opzet er niet al te dik op, welnu, dan verwaardigde men zich ook wel eens om den schrijver op de historische en geografische fouten en foutjes te wijzen, die er gemeenlijk vielen te ontdekken, om te besluiten met een lofrede op eigen huis en haard.

Natuurlijk werkte men met deze methode niets uit. De critiek zweeg niet voor de schoolmeesterachtige pendanterie der anti-critiek, men las haar niet eens, en zoo kunnen wij ons dan nu, dag aan dag overtuigen, welken omvang dit kwaad allengs heeft aangenomen.

In het buitenland heeft zich langzamerhand een ongunstige meening gevestigd over ons koloniaal bestuur. Wij willen aannemen: nog niet in wetenschappelijke kringen, ook niet daar, waar men »het beter kàn«; maar onder het groote publiek, de massa, die het geestelijk voedsel trekt uit de kleine en provinciale pers. Dat is *een feit*; en een nadere en zorgvuldige studie zou misschien wonderbaarlijke en tevens angstige resultaten opleveren hoe ver en hoe diep dit euvel reeds is doorgedrongen.

Daarom begroeten wij met vreugde een poging door de *Standaard* beproefd om stemming te maken voor de oprichting van een blad in een wereldtaal geschreven, waar onderzijds deze aanvallen kunnen afgeslagen worden. Niet met artikelen in onze groote pers wordt het buitenlandsche publiek zelfs niet eens de redactie-bureaux der buitenlandsche bladen bereikt. Het verweer naar laatstgenoemde zijde te leiden, baat dus niets. Evenmin levert het eenig resultaat op om de welwillende tusschenkomst in te roepen van correspondenten van buitenlandsche bladen hier te lande gevestigd. Wie eenigszins thuis is in de perswereld, weet, dat deze heeren gemeenlijk bij hunne redacties al heel weinig in te brengen hebben. Laat staan, dat men hun politieke artikels zou laten schrijven, toe stond polimieken te voeren! Dat is geheel *out of the question*. Het eenige dat in deze netelige positie zou *kunnen* helpen is dan ook de voorslag van de *Standaard* in ernstige overweging te nemen. Geheel er buiten blijve de vraag of een dergelijk blad financieel een goudmijn zou worden. Ook beelde met zich niet in, dat op het geluid der fransche of engelsche stem uit den Haag eensklaps de vijandige critiek zou verstommen. Dat zou pure onzin zijn. Maar het recept in de *Standaard* voorgeschreven levert de medicijn welke de ziekte vereischt; bewijst dat de diagnose zuiver gesteld is terwijl men met al de andere aangeprezen middelen de ziekte nooit cureeren zal, neen nooit genezen kan. Dat zijn lapmiddelen.

Of het nu niet op den weg zou liggen van de verschillende indische corporatiën en instellingen om deze poging ook materieel te steunen, of ook de overheid hier niet helpend zou kunnen en moeten optreden zijn vragen, die wij later wenschen te beantwoorden. Voorloopig vestigen wij de aandacht onzer lezers op deze zaak, waarin wij een koloniaal belang zien, dat de belangstelling van allen, die iets voelen voor ons nationaal bezit in Azië en Amerika in hooge mate verdient.

In aansluiting met hetgeen hier boven vermeld is wijst de *Standaard* op een onvriendelijk artikel in de *Indep. Belge*«.

»In de *Indép. Belge*, nogal in een hoofdartikel met naam onderteekend« schrijft het blad heeft de heer Roland de Marès zich hoogst onvriendelijk over onze Oost-Indische bezittingen uitgelaten.

Er was in de discussie over de Congo-quaestie op gewezen, dat de Belgen evengoed Koloniën zouden kunnen beheeren, als de Nederlanders en Portugeezen. En, zonder eenige uitdaging, komt nu de heer Roland de Marès opmerken, dat men zich vooral niet op Nederland beroepen moet als voorbeeld van deugdelijk koloniaal beheer.

Dit is kras.

Tegen hetgeen de Belgen, onder hun Koning, in den Congostaat deden, wordt in Engeland amok gemaakt. Ten onzent geeft men ten deze van zijn sympathie voor België blijk. En dit beantwoordt het hoofdorgaan der liberalen in België met een schampere opmerking op ons koloniaal beheer.

Ons dunkt, noch de heer Roland de Marès had dit aan zijn pen moeten laten ontglippen, noch de *Indép.* had dit zonder protest moeten opnemen.

En dat te minder, waar de schrijver als hoofddoel voor het bezit van Koloniën aangeeft: de ontsluiting van nieuwe markten voor eigen uitvoer, een op zichzelf geheel egoïstische en aan alle hoogere moraal gespeende opvatting.

Zaak is het hierop te wijzen, omdat juist uit zulk een uitlating zoo duidelijk blijkt, hoe de lastercampagne tegen ons Koloniaal beheer zelfs in België reeds vrucht begint te dragen.

Blijkbaar kent de heer Roland de Marès onze Koloniën niet uit eigen onderzoek, gaat hij af op Engelsche misrepresentation, en merkt zelfs niet hoe ongerijmd het is dit te doen op het eigen oogenblik, dat België zich over den Congostaat tegen Engelsche critiek heeft te verdedigen«.

Opmerkzaam geworden door deze driestar in de *Standaard* op het artikel in het belgische blad heeft de *Nieuwe Courant* de „booze passage" vertaald.

„Opdat men zich geen overdreven voorstelling zal maken van wat in de *Indépendance* eigenlijk geschreven is, laten wij, zegt het blad van de Luthersche Burgwal, hieronder den tekst van het geïncrimineerde gedeelte uit het artikel van De Marès woordelijk vertaald volgen. Onvriendelijk is het, maar tevens zeer terloops:

Het vertrouwen is zelfs zoo vast, dat zij, die tien jaar geleden niet van den Congo wilden weten, thans een koortsige haast maken om den Afrikaanschen Staat in te lijven, en bezit te nemen van het rijk, dat door Leopold II is gesticht en door hem aan België toegedacht. De heer Paul Hymans heeft zelfs dit vertrouwen zoo ver gedreven, dat hij in de Kamer verklaard heeft, dat, naar zijn meening, België evengoed als Nederland en Portugal in staat is, koloniën te besturen. De geachte afgevaardigde van Brussel had zijn voorbeelden beter kunnen kiezen, want het beheer der Nederlandsche en Portugeesche kolonien is niet juist van dien aard, dat men het als voorbeeld kan stellen. Deze koloniën kosten zeer veel aan het moederland en zij onderscheiden zich niet juist door hun goed bestuur. Omdat Leopold II zulke opofferingen aan België besparen wil, wenscht hij, onder bepaalde voorwaarden de inkomsten der domeinen te reserveeren. En bovendien is het nog niet zeker, dat België op dit oogenblik dezelfde rijpheid in koloniaal opzicht bereikt heeft als Nederland en Portugal. Deze beide landen beschikken over een marine, die hun normale gemeenschap met hun koloniën verzekert, een werktuig dat bij ons nog geheel geschapen moet worden; deze beide landen beschikken daarenboven over een goed geoefend koloniaal personeel hetgeen bij ons nog niet het geval is, hoewel het werk door België in den Congo groote bewijzen van schrandere geestkracht van onze landgenooten heeft aan te wijzen. Hoe het zij, ons streven wordt sterker, maar onze voorbereiding voor de koloniale politiek is nog niet voltooid."

Waarop de *Standaard* weder antwoordt:

„De *Nieuwe Courant*, onze opmerking over Roland de Marès' uitlating in zake ons koloniaal beheer overnemend, merkt op, dat zijn oordeel wel onvriendelijk was, maar dat hij het terloops uitte.

Volkomen juist.

Maar is niet dit juist het pijnlijke?

Wie terloops iets opmerkt, spreekt den indruk uit waaronder hij verkeert en voortleeft; en wie dit doet, zelfs zonder eenige poging tot staving, onderstelt dat zijn lezers het op zulk een punt met hem eens zijn.

Hij zegt het als iets dat geen betoog behoeft, als een algemeen erkend feit.

Juist dat is voor ons het fatale.

Men onderzoekt niet, men stelt zich niet op de hoogte. Er heerscht nu eenmaal een ongunstige opinie. En die praat men klakkeloos weg na, en bestendigt ze.

Met de Portugeesche koloniën worden de onze kortweg op één lijn gesteld.

En van waar anders komt dit nu, dan daarvan dat men niets van ons hoort; dat we geen middel van hoogere communicatie met het buitenland hebben: en dat juist daardoor de naweeën van ons cultuurstelsel in de publieke opinie van Europa nog altoos voortleven, als dacht Nederland er niet aan een hooger standpunt in te nemen.

We houden ons muisstil, en denken: praat maar toe!; maar we vergeten, dat er in dien zich voortplantenden laster een »stille kracht« werkt, die, als de nood aan den man komt, ons bitter zal opbreken.«

Dit laatste zijn wij met de *Standaard* volkomen eens al gelooven wij tevens, dat wij nationaal te weinig politiek gevoelen om het dreigend gevaar dezer »stille kracht« te beseffen.

* * *

»Justus« in de *Avondpost* pleit voor het »groote vendutieplan« van den heer van Kol. Nog wel niet met grooten aandrang ten volle overtuigd, maar langs den weg der redeneering, als gold het een particuliere zaak. Hier maakt hij een opmerking, daar een kleine beschou-

wing; alles in de voorstelling van iemand, die u aan het verstand tracht te brengen, dat uw affaire te groot wordt naar verhouding van uw bedrijfskapitaal. Wat wij zooeven zeiden over het gebrek aan politiek gevoel, dat ons als natie eigen is, komt hier treffend uit. Men hoore:

„Overal in den Archipel," zegt Justus, waar „de doode hand van ons gezag" nog rust in de streken van het „nominaal bezit", waar de bewoners aan hun lot zijn overgelaten, is de bevolking er over 't geheel, moreel en materieel, ellendig aan toe. Den oerstaat vinden wij er hier en daar nog terug onder de verschillende stammen, die leven en lijden onder barbaarschheid van zeden en instellingen. De nacht der tijden ligt er nog neer. Zelfs in de zelfbesturende rijkjes, bij een hooger peil van ontwikkeling, heerschen beklagenswaardige volkstoestanden. Nergens vindt men behoorlijke rechtstoestanden; in vele streken is zelfs nog geen schijn van rechtszekerheid te bespeuren. Het inlandsch vorstenbestuur is wel meest een vloek voor de bevolking.

„Dit wordt niet slechts van bestuurlijke of regeeringsgezinde zijde erkend, wanneer eenig militair optreden te motiveeren of te verschoonen valt, maar ook van onverdachten, wetenschappelijken kant.

„Zoo b.v. onlangs nog door prof. dr. A. W. Nieuwenhuis in zijn voordracht over „de voorwaarden van een vreedzaam bestuur in Nederlandsch-Indië", gehouden in de afdeeling Leiden der Vereeniging „Vrede door Recht." Deze geleerde ging daarbij de inlandsche samenleving, die aan zichzelve is overgelaten, in hare bestaansvoorwaarden na, alsmede den invloed, dien een b stuur van Europeesche beginselen daarop oefent. Daaruit bleek, dat in de Maleische rijkjes van zelfbestuur de massa een armoedig bestaan leidt door de groote uitbuiting ten genoege van de talrijke vorstenfamilies. Algeheele afwezigheid van regeeringszorg voor 't welzijn der bevolking en willekeur in 't heffen v n belastingen door de veelal diep in schulden stekende apanage-houders, waren daarvan de voornaamste oorzaken. De heidensche stammen in de binnenlanden zijn er sociaal nog slechter aan toe, dan die Maleiers. De onafhankelijke stammen leven politiek in ongunstige conditiën door de permanente, niet te beslechten onderlinge veeten, en economisch door de groote onveiligheid in hun land, waardoor zij zich niet vrij weten te bewegen en contact met de buitenwereld bemoeilijkt of onmogelijk gemaakt wordt.

„In die aan zichzelf overgelaten inlandsche samenlevingen zouden alleen de vorsten en apanage-houders tot zekeren welstand kunnen geraken, wanneer verkwisting, hartstocht voor spel e. d. dit niet beletten.

„Daar in te grijpen en een nieuwe orde van zaken te scheppen is eenvoudig plicht van 't moederland, een plicht, welke het reeds te lang verwaarloosd of van zich afgeschoven heeft, waardoor de achterstand onnoemelijk groot geworden is.

„Overal, waar wij vorsten en inlandsch zelfbestuur aan kant zetten, mag gezegd worden, dat de bevolking onder den nieuwen bestuurstoestand er beter aan toe is dan onder hare vroegere bestaansvoorwaard n, hoeveel ook aan de deugdelijkheid van ons bestuur en aan de rechtschapenheid van ons beheer haperen moge. Een bestuur naar Europeesche beginselen, welke gebreken en fouten het dan ook moge hebben, staat hooger dan het inlandsche.

„Op den voorgrond staat dus, dat ons ingrijpen in de wanordelijke en zelfs geheel ordelooze huishouding van zelfbesturende en onafhankelijke staatjes der bevolking wel ten goede komt.

Edoch . . . dit is niet voldoende. De quaestie is niet: of ons beheer beter is dan het inlandsche? Dat is het natuurlijk allicht. Stellen wij ons, na de schildering van zooeven, ook eens het geval voor, dat dit niet zoo was! De vraag is: of wij tegenover den inlander onzen vollen plicht doen en doen kunnen, zoodat wij hem geestelijk tot ons opheffen, maatschappelijk aan ons gelijk maken en ons zelven daarmede voor hem overbodig trachten te maken, zooals het doel moet zijn van alle leiding en opvoeding?

„Men haalt gaarne het voorbeeld van Lombok aan om te doen uitkomen hoeveel beter de inlander, na zijn onderwerping, bij ons bestuur onder dak is dan bij dat van zijn eigen vorsten. Maar de huidige toestand daar mag nog volstrekt niet als criterium dienen. Wij zijn er nog niet op dat eiland! Wij staan er nog pas aan 't begin van onze werkzaamheid. Met het scheppen van vreedzame en ordelijke toestanden alleen kan niet worden volstaan. Aan de ontwikkeling van land en volk moet daar nog alles worden gedaan. Maar toch doet men 't zoo voorkomen, of onze taak daar nu zoo goed als af is en 't er nog slechts op aankomt de zaak maar gaande te houden. Trouwens, waar is in de Oost het werk af, onze taak volbracht? Zelfs op Java, dat drie eeuwen lang onze volle aandacht genoot, nog in de verste verte niet.

„Bij de nu gehouden Indische debatten liet mr. Van Deventer de ethische formule nog eens weerklinken, dat „een krachtig optreden gevolgd moet worden door een verstandig en mild bestuur". Na een bloedige expeditie als die nu weer op Bali, klinkt dat wel mooi en troostrijk en suggestief, maar onze volle taak wordt er niet door omschreven. Zulke woorden werden wel eens meer gesproken van hooge plaatsen, zonder dat ze daarom nog van veel invloed waren op 't gehalte van bestuur en beheer.

„Aan den eisch van „verstandig en mild bestuur" wordt door ons niet genoegzaam voldaan. Wij zeggen te gauw, dat de inlander het onder ons bestuur goed heeft. Wij stellen er ons al mede tevreden, als deze zelf vindt, dat hij het onder ons beheer beter heeft. Als wij in onze Oost de blikken her- en derwaarts wenden, ontwaren wij nog wel iets anders dan de vruchten van een verstandig en mild bestuur en blijkt het, dat wij niet enkel werken aan 't belang van land en landzaat. Een „krachtig optreden" wordt wel eens meer op den voet gevolgd door eigen belangzucht — vertegenwoordigd door het Europeesch particularisme — dan door zorg voor een verstandig en mild bestuur. 't Westersch kapitaal komt de hand leggen op de bronnen des lands en snoept den bodemrijkdom weg voor den neus der rechthebbenden. Er wordt daarop wel zeker servituut gelegd, maar wat komt daarvan dan nog bij de onterfden terug? 't Is dan ook niet waar, dat de inlander steeds ingenomen en tevreden blijkt met zijn onderwerping aan ons gezag en ons als zijn verlossers beschouwt? Hoe denkt men b.v. over dit staaltje van inlandsche animositeit, dat men vinden kan in 't *Alg. Hbl.* van 19 Augustus a. p.:

„De Battakstammen (benoorden het Toba-meer namelijk), speciaal de Karo's, (zijn) huiverig om zich aan het Nederlandsch gezag te onderwerpen, omdat zij vreezen, dat de Europeesche industrie zich dan in hun gebied zal vestigen. De grond, de bodem, is voor den Battak alles, de rechten op den grond zijn hem de heiligste aller rechten. Overal nu, waar zich de industrie ontwikkelde, in Langkat, Deli en Serdang, zijn die rechten den Battak ontnomen. Met de belangen der bevolking werd niet voldoende rekening gehouden. De onafhankelijke Battak's op de hoogvlakte kennen volkomen de lijdensgeschiedenis hunner verwanten. Zij hebben een groot wantrouwen tegenover ons Gouvernement gekregen en voor de Karo Battaks is vele jaren het eenige politieke beginsel geweest, om nooit de Koempenie in 't land te halen".

„Sapienti sat!

„Wij zijn thans door de veranderde tijdsomstandigheden en den loop der wereldgebeurtenissen, dus meer gedwongen dan vrijwillig, voor onzen kolonialen reuzenarbeid komen te staan. Achterstand moet worden ingehaald, verzuim goedgemaakt, inleidende arbeid begonnen. Ons daaraan nog langer te willen onttrekken, zou gelijk staan met ons bloot te stellen aan ernstige conflicten. En uit dien hoofde dient de groote, alles overwegende vraag te zijn: of wij werkelijk bij machte zijn onze koloniale zending naar behooren te vervullen? En de beantwoording dezer vraag klemt te meer, omdat zij ons nu ook al door de wereldcritiek wordt voorgelegd, hetgeen intusschen — en wel jammer! — meer op ons nationaal humeur inwerkt, dan dat het ons tot grooter activiteit en bekwamer spoed aandrijft. Zoo ontaardt de zaak, gelijk wij al eens vroeger uiteenzetten, in een soort koloniale commérage.

„De heer Boissevain schreef in zijn blad van 8 Nov. jl. aldus in ethischen geest over onze Aziatische onderdanen:" in één woord behandelt hen, zooals gij zoudt wenschen behandeld te worden, wanneer de rollen omgekeerd waren".

„Juist, zóo zou 't moeten zijn in onze Oost of althans eenmaal moeten kunnen zijn. Maar zóo is 't nog nergens in dat schoone land!

„Lezer, doordring u even van de beteekenis dier woorden, laat in gedachte uw oog gaan, „van Atjeh's stranden tot de koraalrotsen van Nieuw-Guinea" en vraag uzelven daarna eens in gemoede af: of het wel ooit zóo zal kunnen zijn?

En als wij dan hierop ontkennend moeten antwoorden — en dat kan wel niet anders — wat hebben wij dan eigenlijk nog tegen dat gehate inkrimpings-idee aan degelijke motieven in te brengen? Laten wij niet meer zeggen: wij doen ons best, wij doen wat wij kunnen (wat nog niet eens geheel waar is, gelijk wij zagen). Want de wereld voert daartegen aan (en ons eigen geweten en eerlijkheidsgevoel zou dat ook moeten doen): Jawel maar kunt gij het? Zoo niet, beperk u zelven dan, naar de mate uwer beschikbare middelen en feitelijke krachten!

Niet bijster verheffend is 't zóoveel eten op zijn bord te hebben geschept, dat men 't van zich moet afschuiven en zeggen: ik kan 't niet op!

Zeker, 't idee der koloniale zelfbeperking is niet bijzonder aangenaam voor ons nationaal gevoel, ook niet erg eervol!

Maar toch!"

Zou *Justus*, zoo hij bij gelegenheid verder op deze zaak inging, niet eens willen aangeven, welke mogendheid op onze kolonie een bod zou *durven* doen? Het laat zich alleen heel aardig beredeneeren: die massale vendutie onzer koloniën, maar zonder kooper geeft het niets. En, dat niet één mogendheid de andere „aan bod" zou laten, zonder over het „bod" oorlog te voeren; dat zal ook wel a in *Justus* bekend zijn. Ned. Oost- en West-Indië zijn geen koloniën van hetzelfde belang als een eilandengroep in den Stillen Oceaan!

Oost-Indische Berichten.

In het Nieuws v. d. Dag voor N. I. van 2 November j.l. schrijft **fuselier** onder het motto:

„De Koningin wil, dat de soldaten met zachtheid en „menschlievendheid worden behandeld; dat hun nimmer „onrecht worde aangedaan ... en dat de officieren hen leiden „en beschermen met die zorg en belangstelling. . . ."

(Art. 1. Reglement Inwendigen Dienst.)

in een hoofdartikel getiteld **Woorden en Daden** o. a. het volgende:

Het bivak te Tji Tatah voldoet niet aan de meest primitieve eischen der hygiene.

De voeding is er slecht en de arbeid zwaar en afmattend in dien dampkring, bezwangerd met miasmen.

Dagelijks ariveeren dan ook te Tjimahi een 5 à 8 tal zieken, die niet meer kunnen, en in het hospitaal worden opgenomen. Daar lapt men ze weer op, na ontslag krijgen ze een week lichten dienst, en . . . dan gaan ze weer de rimboe in, worden weer ziek, wederom geëvacueerd, doorloopen herhaaldelijk dien vicieuzen cirkel.

Er zijn er, die zich dwingen, op de been te blijven — want men heeft flinke kerels bij het korps genietroepen — maar de gezonden zien er al even ver-

sleten en ellendig uit als de rest. Men haalt uit die citroenen, wat er in zit.

Met zekerheid is mij bekend, dat 2 Europeesche geniesoldaten overleden tengevolge van uitputting (volgens de doodattesten).

En, na het laatste sterfgeval door uitputting, is de Commandant van het korps genietroepen met den eerstaanwezend officier van Gezondheid, op inspectie geweest naar de werken. Daar is den mannen voor de zooveelste maal beloofd, dat ze binnenkort naar huis gingen, n.l. einde October. Maar veel geloof werd daar niet aan gehecht, omdat soortgelijke beloften reeds meermalen werden gedaan, en telkens de vervulling werd verschoven.

De garnizoensdokter te Tjimahi, iemand die blijkbaar verder ziet dan zijn neus lang is, heeft al eenige malen de aandacht gevestigd op het groote aantal zieken afkomstig van de Batoe-Karoetstelling.

Vraagt men mij nu, of, terwille van dit alles, het werken in de stelling dan maar had moeten worden gestaakt, dan antwoord ik: neen.

Maar wel was men verplicht geweest, de ongunstige verhoudingen, waaronder de troep werkte, zooveel mogelijk te verbeteren.

Allereerst door verplaatsing van het bivak, of door het afhuren van een kampong, zooals te Tji Sitoe geschiedde.

Secundo door het plaatsen van een geneesheer te Tji Tatah, of minstens door het op geregelde tijden doen bezoeken dier plaats door een medicus. Nu zwaaide een korporaal-ziekenverpleger daar het medisch embleem, de klisteer.

En ten laatste: door het verstrekken van zeer goede voeding, waardoor het weerstandvermogen van den troep grooter zou zijn geweest.

Dit was heel goed mogelijk geweest, maar werd verhinderd door een allerzotste „bepaling" van het departement van Oorlog.

Immers, bij Algemeene Order No. 20 van dit jaar is bepaald, dat genie-werklieden, welke werkzaam zijn in de Batoe-Karoetstelling een vivres-indemniteit van *f* 0.55 per dag genieten, terwijl alle andere minderen (dus ook genie-soldaten) het op diezelfde plaats met *f* 0.34 per dag moeten stellen. In dat groote verschil zit de kneep.

Men vergelijke nu eens een genie werkman, die bovendien extra toelage geniet, en meestal niets anders doet, dan achter wat koelies te lanterfanten, met een genie soldaat die, zonder extra betaling, zelf werkt met schop en pikhouweel, en zijn dagtaak van 3 M³ heeft . . . .

Maar als nu de een of andere slimmerd bij het departement, terwille der zuinigheid, een onmogelijke bepaling uitvaardigt, zijn er dan geen officieren met karakter, die zich er voor spannen, om dien nonsens uit de wereld te helpen?

Ik herinner me den majoor Van Swieten, die, als commandant van het 2e bataljon Infanterie te Djambi, met nadruk voor zijn troep betere voeding eischte, beter dan het bedorven zoodje, waarmede de Intendance hem trachtte op te schepen. 't Is waar, hij heeft het dan ook niet verder gebracht dan tot majoor, hetgeen te begrijpen is voor een man met karakter.

Terugkeerende tot mijn onderwerp, vraag ik, wat gedaan is voor de beide compagnieën genietroepen.

Wie beschermde hen tegen onrecht, kwam voor hun belangen op, met . . . . zorg . . . belangstelling . . . zachtheid . . . menschlievendheid . . . en hoe al die frasen verder luiden.

Ziet, ik zou niet gaarne iets zeggen, dat sommigen machthebbers zou blootstellen aan „den haat en de minachting" der ingezetenen.

Maar lees het citaat, aan het hoofd van het schrijven nog eens na.

„De Koningin wil" . . .

Prachtig!

Doch er schijnen nog een massa officieren te zijn, die niet willen, meer voelen voor machtpatserij, en den Koninklijken wensch eenvoudig aan hun laarzen lappen.

De Javasche Bank en de beleeners. Van verschillende zijden beklaagde men zich bij de Java-Bode over de waarschuwingsnota van de Javasche Bank, waardoor vele personen die zich ver boven hunne middelen in het effecten-gedoe gewaagd hebben, waarschijnlijk leelijk gedupeerd zullen worden en voor menigeen de sedert 1 November van kracht geworden faillissementsbepalingen de waarde hebben gekregen van een zwaard van Damocles.

„Het spreekt van zelf," zegt het blad, „dat de „beleeners" allesbehalve goed te spreken zijn over hetgeen zij een „dreigement" noemen, dat „overal elders een storm zou doen opsteken."

Wij kunnen het niet eens zijn met degenen, die zoo spreken. De Javasche Bank heeft niets anders gedaan dan ruiterlijk te verklaren: menschen, zóó kan het niet voortgaan! Beleenen heeft ten doel den handel het werken te vergemakkelijken, niet het speculeeren in effecten, of om te verlokken tot het aankoopen van effecten tot een viermalen grooter bedrag, dan de portemonnaie der koopers kan lijden, waardoor dus ook het risico dier koopers stijgt tot ver boven hun draagkracht."

Toen het nog in het redelijke ging, is de zaak blauw-blauw gelaten, maar sedert, met de koortsachtige opwinding op de fondsenmarkt, ook de aanvragen tot beleening, ondanks de renteverhooging, op ongewone wijze is gestegen, heeft de directie der Javasche Bank het noodig geoordeeld daarvoor een stokje te steken.

Dat was haar recht en haar plicht. Maar dat de beleeners en beleeners in spe, ook die welke bonafide zijn, door maatregelen, als in de bekende circulaire worden voorgeschaduwd, ernstig nadeel zullen kunnen lijden, staat evenzoo vast.

Van sommige zijden zijn bereids pogingen aangewend om de verschrikte gemoederen te sussen, door, als bij geruchte vernomen, te verklaren, dat de Javasche Bank besloten had niet tot sluiting der beleeningsrekening overtegaan en ook geen plan er op had de rente te verhoogen of loopende beleeningen op te zeggen.

Men late zich door dergelijke tendenz-berichtjes echter niet in slaap sussen.

Wat vaststaat is alleen hetgeen in de waarschuwingscirculaire is bekend gesteld en wat óók vast staat dit, dat de directie der Javasche Bank, voorzichtig en met beleid, maar ook zonder aarzelen zal doen, wat haar noodig lijkt te zijn, om de middelen, die beschikbaar dienen te blijven voor den reëelen handel, beschikbaar te houden of weer vlottend te maken.

Mijnbouw-gedobbel. De Bat. corr. der Locomotief meldde aan zijn blad:

Het was werkelijk een tragisch-komisch, in elk geval een pathetisch gezicht, de gelaatstrekken waar te nemen van de menschen, die zich in den laatsten tijd des middags tegen 12 uur verzamelen aan de Kali-Besar-West, vóór de effecten-vereeniging. Er is daar tegen dien tijd van alles: chefs en employé's van handelshuizen, makelaars, commissionairs en outsiders. De laatsten echter weinig. En allen keken ze in deze dagen uitermate gekrenkt, alsof de waanzinnige rijzing in mijnbouwaandeelen noodwendig nog door een verdere stijging van de koersen had moeten worden gevolgd, en zij feitelijk waren tekort gedaan, doordat een scherpe reactie was ingetreden.

Zoowel het N. v. d. Dag als het Bat. Nbl., welke bladen beide in vrij scherpe termen de door niets gemotiveerde overmatige overdrijving van aandeelen Redjang Lebong hadden gegispt, werden hier en daar op heel onwelwillende manier besproken, alsof de reactie, die inderdaad hare origine te Amsterdam had, het gevolg was niet van de dwaasheid der opwinding zelve, maar van het feit dat die dwaasheid als zoodanig was gesignaleerd!

Het is bij deze gelegenheid nu nog eens gebleken, en wij mogen wel hopen, dat het eerlang door een paar schlagende Beispiele wordt gedemonstreerd, hoe verderfelijk het is dat het makelaars instituut zoo maar af en toe met een paar leden wordt vermeerderd, zonder dat inderdaad de minste behoefte bestaat aan een grooter aantal tusschenpersonen. Suiker, koffie, rijst, al zulke artikelen hebben vaste makelaars, en de nieuwelingen die zich nog niet hebben kunnen lanceeren in een dier artikelen zijn derhalve als het ware uitsluitend angewiesen op den fondsenhandel welke handel maar al te gemakkelijk ontaardt in een courtage-jacht, in het aanpraten van aandeelen aan jan-en-alleman, zonder rekening te houden met de draagkracht van den kooper.

Zulke „affaires" zijn veel gedaan in de laatste dagen; laat ons hopen dat zij ook vele noodlottige gevolgen mogen hebben, opdat de lucht een weinig gezuiverd worde.

Alleen daardoor kan aan het streven van tegenwoordig: het dobbelen onder het bereik gebracht van den kleinen employé of beambte, paal en perk worden gesteld.

Er zijn hier gelukkig nog soliede makelaarskantoren óók en wanneer die alleen overbleven, zou al een groote stap vooruit zijn gedaan.

Ongezonde tijden. De gezondheidstoestand te Soerabaija en in den Oosthoek laat in den laatsten tijd veel te wenschen over.

De scholen te Malang zijn wegens het voorkomen van koortsen en kinkhoest onder de kinderen gesloten. Van zeer bevoegde zijde kan de N. Soer. Crt. meedeelen, dat ziekten, die nu te Malang heerschen, van geen kwaadaardig karakter zijn.

Hetzelfde blad meldt nog:

Ten gevolge van de verontrustende berichten uit Pasoeroean en Malang dat n.l. daar de pokken in hevige mate heerschen en verscheidene slachtoffers zoowel onder Europeanen als Inlanders maken en ook omdat sedert te dezer plaatse pokken worden waargenomen — meer dan wel aan de groote klok komt — laten verscheiden personen hier zich nu inenten, dan wel revaccineeren.

Zelfs uit de binnenlanden komen nu Europeanen tot dat doeleinde hier over, na de geneesheeren geraadpleegd te hebben.

En ook onze bruine broeders en zusters, die anders ten opzichte van de vaccinatie, de grootste onverschilligheid aan den dag leggen of daartoe niet te bewegen zijn, haasten zich nu om zich en hun kinderen te laten inenten.

Nog steeds komen zoowel in de Europeesche buurten als in de kampongs te Soerabaija tal van koortsgevallen voor, zelfs met doodelijken afloop.

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XVI.

Maleen gevoelde nog steeds duizeligheid. Daarbij rilde zij, alsof het vroor.

Zij liet zich door Tsjekanajo uitkleeden en naar bed brengen. Terstond viel zij in een soort van halfslaap, waaruit zij evenwel spoedig ontwaakte.

Het was haar, of zij hoorde schieten. Verschrikt richtte zij zich op en keek met groote oogen naar de vensters, waarvan de dikke gordijnen gesloten waren.

„Tsjekanajo!"

Het was of haar eigen stem haar zeer deed!

Zij tastte onzeker naar een schel, die naast haar bed stond, en luidde.

Tsjekanajo verscheen.

„Is er zooeven op straat niet geschoten?" vroeg Maleen opgewonden. „Waarom is er geschoten?"

„Bibi, dat is slechts het avondschot geweest. Het is negen uur."

„Negen uur pas?"

„Ja, Bibi."

„Ga daar op de chaise-longue liggen, Tsjekanajo, en blijf bij mij."

„Bent u ziek, Bibi?"

„Wel een beetje, geloof ik. Is het wezenlijk pas negen uur? Pas negen?"

Zij sprak als in een droom.

De hanglamp verbreidde een zwak licht. Op het lichtrood peluche tafelkleed, dat op de middentafel lag, wemelde het van langbeenige gevleugelde mieren. Die kwamen door de open deur van de hal binnenvliegen, op het lamplicht af. Soms kwamen er na een regenbui geheele zwermen, die dan den volgenden dag spoorloos verdwenen waren.

Plotseling viel er iets met een slag op den grond.

„Wat is dat?!" riep Maleen.

„Doedoe," zeide Tsjekanajo rustig.

„Doedoe" noemen de zwarten vrijwel zonder onderscheid: insecten, spinnen, wormen, vleermuizen, enz. De toon van de kamenier stelde Maleen gerust.

Toen dacht zij aan Rainer: zijn vertrouwenwekkende kalmte; zijn hartelijk gelach, toen hij Mucki op Georges schrijftafel ontdekte.

„Was hij maar hier," ging het haar vaag door de gedachten. Dan zou stellig die drukkende angst van mij gaan. Maar hij is in den oorlog. Ja, want er is oorlog."

Alle mannen moeten nu vechten. Waarom heeft Rainer zijn Mucki toch naar de Ras Noengua gebracht? Heeft hij Marie lief? Hoe was het toch ook?"

Zij kon het nu niet bedenken. En zij had het een of ander belangrijks te doen, dat zij zeker verzuimde. Er was iets, dat zij volstrekt in orde brengen moest. Maar zij kon zich niet oprichten!

Als zij het hoofd ophief begonnen de muren om haar heen in het rond te draaien.

Kon zij toch Rainer maar weer den Torgauer marsch hooren fluiten! Dan zou zij weten, dat alles in orde was.

„Tsjekanajo! Wat is dat?! Wat is dat?!"

„Niets, Bibi. Misschien hebt u de koorts."

„Neen. Hoor je dat gehuil dan niet?!"

„Bibi, dat zijn maar wilde honden. Die gaan zoo te keer, omdat zij honger hebben."

„Neen, dorst. Ik ook. Breng mij een glas water."

Tsjekanajo schonk uit de aarden kruik, die op de waschtafel stond, water in het glas en bracht het haar mevrouw.

Maleen greep er gretig naar. Maar haar hand beefde zóó, dat zij het water stortte.

Tsjekanajo hield haar het glas aan de lippen.

Het was de eerste teug water, die Maleen dronk, sedert zij zich aan deze kust bevond. Dietlas had het haar herhaaldelijk streng verboden.

Zij wist voor het oogenblik van geen verbod, zij vond het water slechts een onvergelijkelijke verkwikking.

De dorst verdroogde haar verhemelte en haar keel.

De blindelings gehoorzamende zwarte reikte haar den verboden drank telkens weer toe.—

Eindelijk, tegen den morgen, viel Maleen in slaap.

Zij ontwaakte, — toen de zon reeds in de hal scheen — met een gevoel van groote, lichamelijke onbehaaglijkheid.

Het was heet in de kamer. Zeker had zij te lang geslapen. En wilde, benauwde droomen had zij gehad. Nog bonsde en gonsde het in haar hoofd er van. Alsnatrillen van angst, kommer en verlangen gevoelde zij, of zij een heftige opwinding doorleefd had, zulk een Kom, maar vlug opstaan.

Nauwelijks evenwel deed zij een poging, om zich op te richten, of duizelend viel zij weer terug.

De muren van de kamer draaiden in het rond. Haar hoofd deed geweldig zeer. En de tong kleefde haar aan het verhemelte.

Plotseling begreep zij het: dit was de koorts.

Zij glimlachte, als om een blijde verrassing: de ziekte was haar welkom.

Nu mocht zij immers ook haar schatting aan het

In kampong Pesapen, de groote buurt n.l. waar de waschlieden wonen, is het alles behalve gunstig gesteld, daar vindt men gezinnen met 2, 3 en meer koortslijders, en voor hen wordt bij Europeanen hier en daar obat gevraagd.

In eenige aan den Oedjang gelegen kampongs moet het niet beter gesteld zijn.

Wat de oorzaak is van den slechten uitslag van de eindexamens hoogere burgerschool. In de Locomotief vertelt de directeur der semarangsche hoogere burgerschool, Dr. E. Bonebakker, hiervan drie kolommen vol.

Waarom het verslag der examen-commissie zoo dor is en alle toelichting mist? „Dat komt," zegt de heer Bonebakker, 1⁰. omdat elke dag, die langer dan strikt noodig is, door de commissies buitenshuis wordt doorgebracht, op *f* 150 à *f* 175 aan verblijfkosten komt te staan, 2⁰. omdat de leeraren dood op zijn, na het afnemen van de examens en dan nog maar 14 dagen voor de boeg hebben om uitteblazen, alvorens opnieuw cursus te gaan houden.

Het verslag is dus, volgens den heer Bonebakker, zoo stoicynsch kortaf, omdat een commentarieering geen *f* 150 waard wordt geacht en omdat de heeren dood op zijn, m.a.w. er genoeg van hebben en naar huis verlangen.

Maar nu de oorzaken van den slechten uitslag.

De heer Bonebakker meent één daarvan te moeten zoeken in de persoonlijke opvatting der leeraren-examinatoren. Nauwgezette examinatoren, die meer letten op het programma, dan op de inleiding tot dit programma, waarin er op gewezen wordt, dat meer aandacht moet worden gewijd aan de geestesontwikkeling, het vermogen tot nadenken, combineeren en begrijpen der examinandi, dan op positieve kennis, eischen, zegt hij, een niet-laag minimum; de anderen, die meer op den geest, dan op de letter van het programma acht slaan, examinatoren met een encylopedischen aanleg, gelijk hij het noemt, achten zich gerechtigd tot het vorderen van een hoog minimum.

Dit stellen van niet-lage eischen door de eene helft en van hooge eischen door de andere, heeft ten gevolge, betoogt de heer Bonebakker, dat het den indischen candidaten veel lastiger wordt gemaakt dan den hollandschen, met het resultaat, dat men in Holland ongeveer 90 pct. der candidaten ziet slagen tegen 50 à 60 pct. in Indië.

De groote wisseling van personeel is aan dien uitslag niet vreemd, zegt hij verder en ook het feit, dat men in Holland gauwer tevreden is dan hier, waarbij dan nog tal van andere omstandigheden te voegen zijn, die nadeelig werken op de opleiding der indische jongelui.

„Het begint al met de vooropleiding. Velen komen van binnenlandsche scholen, waar geen fransch wordt onderwezen; op de lagere school vele wisselingen van onderwijzers. Door overplaatsingen van de papa's zijn er kinderen, die tien scholen hebben bezocht als zij op de hoogere burgerschool komen. Velen krijgen hun eerste onderwijs van gouvernantes, van hun mama's; dit privaatonderricht is soms uitstekend, maar er zijn veel jongelui, die de nadeelige gevolgen van een primitief eerste onderwijs nooit te boven komen; hoeveel lijdensgeschiedenissen heb ik al leeren kennen.

De geestelijke armoede te midden waarvan ook kinderen van vele gegoede Europeanen opgroeien, de armoede van het openbaar leven, maken dat op de hoogere burgerschool grondslagen moeten gelegd worden, die bij de leerlingen in Nederland reeds thuis zijn gelegd.

Werkt het indisch ouderhuis, ook bij de beste gezindheid en grootste offervaardigheid der ouders, vaak niet mede, het indisch kosthuis laat nog veel meer te wenschen over. Dit is een punt van groot belang, want ongeveer 50 pct. der semarangsche hoogere burgerschool-scholieren is van elders. Het zou mij te ver voeren dit onderwerp uittewerken. Er zou een leerzaam boekje te schrijven zijn, waarvan de titel zou kunnen luiden: de kunst om papa van een hoogere burgerschool-scholier te zijn, en een ander boekje: de volmaakte verzorger.

Ik bedoel niet dat ouders en verzorgers het niet wèl meenen; dat de kinderen bij de laatsten slecht eten krijgen of mishandeld worden; maar wel: dat men veelal niet beseft aan welke eischen het tehuis kan en moet beantwoorden. Voegt men hierbij dat de leerlingen elken dag van 7 (resp. 8) tot 1 uur op school zitten in de hitte der kustplaatsen, dat velen een uur of meer noodig hebben om van huis naar school te komen, dat zij dus van 6 tot 2 uur de deur uit zijn, en stelt men daartegenover de indeeling van den nederlandsche schooldag, zie, telkens wanneer ik dat alles in rekening breng, verwonder ik mij dat elk jaar nog een 50 à 60 pct. onzer 5de klassers een einddiploma krijgen, waarmede zij in den regel geen minder en vaak een beter figuur slaan dan de nederlandsche jongelui."

P. B. heeft het in de Locom. over den **veestapel en de welvaart**. Een vruchtbaar „onderwerp voor journalisten zonder stof." Naarstig vergelijkt P. B. de staten voor 1880, 1885, 1890,1895, 1900 en 1903. Ziehier: in 1880 3.800.567 stuks runderen, in 1885 4.106.830, in 1890 4.477.906, in 1895 4.648.986, in 1900 4.549.866, in 1903 4.197.108. Dus achteruitgang! Vooral in verband met bevolkingsaanwas.

Waarom echter niet verder teruggegaan dan tot 1880?

Ziehier de statistieken voor 1830, 1780, 1730, 1680 en 1630. Respectievelijk: 5.132.671; 6.132.671; 7.132.671; 8.132.671 en 9.132.671 stuks hoornvee. Welk 'n jammerlijk verval! Smelt in tranen, Insulindsche maagd!

N. B. Voor de juistheid onzer statistiek staan wij in," merkt daarbij het Soer. Hbl. van 7 Nov. j.l. op.

Ik lik, gij likt, wij likken. (Tout comme chez nous). Het volgende frissche stukje stond dezer dagen woordelijk, in een van de vorstenlandsche bladen te lezen:

„De Soesoehoenan weet een trouw dienaar wel te eeren. De stalmeester van Z. H., vertrekt Zaterdag met den trein naar Semarang om zich aldaar in te schepen voor Europa. Hij denkt slechts drie maanden weg te blijven. Niet alleen heeft de vorst hem dit verlof bereidwillig toegestaan, maar zelfs zijn terugreis voor hem betaald. Als oud-militair heeft hij nog recht op vrij passage naar Nederland.

„Vrijdagavond heeft de Soenan hem bij zich ontboden om hem goede reis te wenschen; dien avond ook was voor rekening van Z. H. in het Hotel Rusche een souper van 25 couverts klaargemaakt ter eere van den heer W., waaraan verscheidene Radenmassen mede aanzaten.

„Nog op een andere wijze heeft de Soesoehoenan, maar wij meenen meer speciaal aan zijn Inlandsche onderhoorigen willen toonen, in hoe hoogen gunst deze Europeesche dienaar bij Z. H. staat. Donderdag werd algemeen bekend gemaakt, dat deze heer begiftigd was met de Srinoegroho 3e klasse en de daarbij behoorende eere-pajoeng.

„Onze bezigheden riepen ons Zaterdagmorgen elders en daardoor waren wij niet in de gelegenheid persoonlijk den heer W. de hand te drukken en goede reis te wenschen, maar men weet ons te vertellen dat bij zijn afreis het kleinood op zijn borst prijkte en de pajoeng op het perron van het station aanwezig was. Nu staat de pajoeng in de voorgalerij van W.'s huis als symbool van vorstengunst en dienarentrouw. Vele Inlandsche ambtenaren en officieren deden hem dien morgen uitgeleide, en onder hen zijn onmiddellijke chef kolonel Pangeran Poerbonagoro.

Den reiziger roepen wij toe: voorspoedige reis en behouden terugkomst."

30-jarig bestaan der H. B. S. te Semarang. In October van het volgend jaar zal het 30-jarig bestaan van de Semarangsche H. B. S. gevierd worden. Voor de voorbereiding van de feestelijkheden zijn, volgens de Loc., drie commissiën benoemd, n.l. van de leeraren, van oud-leerlingen, en van leerlingen der H. B. S. In eerstgenoemde commissie hebben zitting de heeren dr. Bonebakker, Tielenius, Kruythoff, Rottier en Becker, in de tweede commissie de leerlingen Tielenius Kruythoff, Slot en Alberti.

Voor zoover nu reeds bekend, zullen een bloemencorso en een voorstelling in den schouwburg worden gegeven.

Het feest zal twee dagen duren.

„De **toestanden in 's Lands gevangenis** alhier vormen een opmerkelijk pendant met die van Glodok te Batavia," schrijft Bom uit Tjimahi aan het Nieuws v. d. Dag van N. I.

Ook hier ambtenaren en beambten met eene zoo eigenaardige opvatting van plicht dat die aan het ongeloofijke grenst.

Toen eenige maanden geleden de boei hier overvol was — vooral met woelige Atejhers en Djambiers — had men de grootste moeite de lui in bedwang te houden; telkens kwamen er min of meer ernstige voorvallen voor waarbij telkens ook verboden wapens en werktuigen in handen van de boeven gevonden werden. Vroeg men hun — de boeven namelijk — of zij eenige reden konden opgeven voor hunne ontevredenheid, dan was het antwoord altijd: „onvoldoende of slecht toebereide voeding". Dan werd de aannemer van de gevangenisvoeding er bij gehaald, hem werd een kleine réprimande gegeven; den directeur en zijn onderhebbenden drukte men op het hart om wat meer aandacht te schenken aan kwaliteit en kwantiteit van de geleverde spijzen, en dan ging het voor een paar dagen weer goed. Ook werd dan bij zoo'n gelegenheid door a lle politie ambtenaren in plechtstatigen optocht de eene cel na de andere gevisiteerd; er werd naar wapenen en verboden werktuigen gezocht; en men vond dan de meest heterogene voorwerpen, die uit alle mogelijke hoekjes en gaatjes werden opgescharreld. De wnd. Directeur werd dan aangemaand om zijne onderhebbenden tot meerdere activiteit en plichtsbetrachting aan te sporen. En dan was ook dat weer uit. Eenige weken lang hoorde men niets meer uit de gevangenis, het toezicht verslapte allengs, het voor korten tijd afgeschafte middagslaapje werd zoetjes aan weer tot gewoonte, de aannemer gaf weer hoe langer hoe minder en hoe stinkerder eten, tot dat er weer wat gebeurde.

Dan ging men weer naar het lijstje af „inspecteeren" en „vermaningen uitdeelen."

Langen tijd hoorde men niets meer van de gevangenis, totdat een paar dagen geleden verteld werd, dat een Atjeher, ontevreden over de kwaliteit en de

---

physisch lijden betalen, in plaats van zich maar altijd te laten vertroetelen.

Dat deed goed!

Het bevrijdde haar voor het oogenblik ook van alle verantwoordelijkheid.

„Nu zal ik mij dapper houden," dacht zij welgemoed. „Hoe erger het komt, des te beter. Zonder verzorging en zonder troost zal ik hier alleen liggen, en bewijzen, dat ik ook ontberen kan, zonder daardoor ineen te storten."

Hare gedachten waren thans helder, ofschoon uitsluitend met haar eigen toestand bezig. Op hetgeen verder af lag, op Krome, George, Rainer, kon zij niet komen.

Heel stil, en heel opgewekt lag zij daar. Het zware gevoel in haar leden, de koortshitte en de doffe hoofdpijn konden haar in het minst niet neerslachtig maken.

Eindelijk tastte zij met bevende hand naar de bel. Tsjekanajo kwam.

„Ik heb koorts, en kan niet opstaan," zeide Maleen.

„Wil u ontbijten, Bibi?"

„Neen."

„Heelemaal niet?"

„Neen."

Plotseling herinnerde Maleen zich heel duidelijk de gebeurtenissen van den vorigen avond. De opwindende scène met Krome viel haar in, waarbij zij haar bezinning verloren had. Terstond daarna moest de koorts haar aangetast hebben.

„Tsjekanajo! Op de tafel in de hal, daar, waar ik gisteren avond gezeten heb, ligt een stuk beschreven papier," zeide zij met moeite. „Breng mij dat eens vlug hier."

Tsjekanajo ging, en kwam na een poosje terug.

„Er is geen papier, Bibi."

„Zoek maar eens goed. Misschien ligt het op den grond. Zoek, tot je het vindt. Ik moet het hebben."

Tsjekanajo zocht lang.

Toen zij eindelijk terugkeerde, om mede te deelen, dat zij niets vinden kon, lag Maleen te ijlen.

„De Bibi zal sterven," dacht de negerin treurig.

. . . .

Laat in den middag kwam Maleen uit haar wilde visioenen plotseling tot bewustzijn, doordat zij de stem van Krome hoorde.

Hij sprak heftig en boos in de negertaal. Blijkbaar gaf hij aan de zwarte huisbedienden standjes en bevelen.

Maleen luisterde in gespannen verwachting.

Daar kwam hij de kamer in en naar haar bed.

Het scheen haar heel gewoon zoo. En hij zag er uit en gedroeg zich, alsof het voor de hand lag, dat hij op ziekebezoek kwam bij een dame.

„Dus heeft u de koorts, barones? Ja, men ziet het u aan. Maar wat is dat hier voor een huishouden! Sinds gisteren ziek, en nog niet om den dokter gezonden? En nog niet eens een slok melk of bouillon genomen, den geheelen dag? Wat is dat voor manier van doen!

Zij lag op het witte kussen, het hooggekleurde gezicht met de koortsglanzende oogen omgeven door haar mooie haar. Glimlachend keek zij naar hem op. Zij kwam hem bekoorlijker voor dan ooit.

Hij was treurig gestemd: Te midden van de ernstige gebeurtenissen kwam thans nog de angst over hem, dat zij sterven kon, terwijl hij weg moest.

Hij had den halven nacht aan zijn veldtochtplan gewerkt, den overigen tijd echter er over nagedacht, of hij haar tot scheiding van Dietlas over mocht halen of niet.

De ketenen van een echtverbintenis stonden hem sterk tegen, het huwelijk met een gescheiden vrouw vooral scheen hem in het algemeen weinig begeerlijk, maar een echtbreukige verhouding tot de vrouw van een man, dien hij zijn vriend noemde, was erger dan alles geweest.

En toch haakte hij zoozeer naar het bezit dezer vrouw, dat al het andere daarbij vergeleken waardeloos scheen. De gedachte, haar nu wellicht door den dood te verliezen, schokte hem geweldig.

Sedert gisteren droeg hij een nieuwen „talisman" in zijn borstzak. Die moest hem nu in den strijd geleiden.

Krome's karakter was bij al zijn zakelijkheid, scherpte en energie, vol van romantiek.

„Ik zal den dokter sturen," sprak hij thans. „Dat wil zeggen, père Dieudonné. Die is even goed, of misschien nog beter als een arts."

Toen zorgde hij er voor, dat Ramassan een glas melk met seltzerwater bracht.

„Drink een weinig", beval hij.

„Alsjeblief niet", murmelde zij. „Ik kan niet."

„U moet."

Hij schoof den arm onder haar schouders, richtte haar een weinig op en hield haar met de vrije hand het glas aan de lippen.

Zijn blik was ernstig en streng, doch ook treurig en vol teederheid tevens.

Met ontzaglijke zelfoverwinning nam zij een paar slokken.

„Voor geen ander op de wereld zou ik het doen," dacht zij.

En toch was hij niet zacht en niet lief tegenover haar, veeleer kort en hard.

(Wordt vervolgd).

kwantiteit van de hem toegediende voeding, een opzichter een mes in den rug had gestoken.

Nu moge men wel zeggen: „Die Atjehers hebben altijd wat te klagen", maar de voeding is in werkelijkheid slecht en onvoldoende. Een javaansche dwangarbeider zal niet licht klagen, die is te veel fatalist; een Atjeher daarentegen eischt zijn recht; een Atjeher weet dat alle gevangenisbeambten hem vreezen; krijgt hij niet wat hem toekomt dan wreekt hij zich.

Er wórdt geknoeid, al wil ik niet zoover gaan om te zeggen dat er verband bestaat tusschen de geleverde voeding van den aannemer en de levenswijze, woninginrichting en andere dingen van vele gevangenisbeambten. Toch mocht wel eens eene enquete naar een en ander worden ingesteld. Maar dan eene ernstige, eene die niet bang is om te vinden wat zij zoekt.

Pijman kreeg, zooals gezegd, een ernstige por in den rug, werd naar het stadsverband gebracht en de ontevreden Atjeher ging in de cel.

Toen ging men den volgenden dag aan het „onderzoeken" (vide hierboven).

De aannemer ontving een vermaning, de wn. directeur idem, en de sleuteldragers en opzichters idem, en ook werd in de cellen gesnord naar moordwerktuigen en anderszins.

De oogst was ditmaal niet zoo groot als vorige keeren: „slechts" 20 messen en 10 beitels waren door de menschen hier en daar verstopt.

Maar de vondst was veel interessanter, want een b u l t z a k werd gevonden.

Het is geen mop, het S o e r. H a n d e l s b l a d vertelt dit. Wanneer men een bultzak v i n d t op een plaats waar zoo'n ding niet thuisbehoort dan moet het toch v e r b o r g e n geweest zijn, dunkt me. De bultzak was derhalve aan het wakend oog ontsnapt van het geheele gevangenis personeel, met de wnd. directeur incluis. Het zal me benieuwen wat men den volgenden keer vindt. Misschien een automobiel. Is het niet om te gieren?

West-Indië.

Curaçao. De hoedenvlecht-industrie maakte in deze kolonie in den jongsten tijd, sedert daaraan vooral door toedoen der Curaçaosche Maatschappij meer aandacht werd geschonken, bepaaldelijk goede vorderingen, tenminste indien men mag afgaan op de, bij benadering gegeven uitvoer-cijfers, welke voor het jaar 1905 een uitvoer aanwezen van 89.388 dozijn stroohoeden ter waarde van 335.205 gld., tegen een van 46.593 ter waarde van 139.779 gld. in 1904, en een van 16.704 ter waarde van 33.408 in het tweede halfjaar 1903.

De A m i g o e bepleit ten aanzien van dezen uitvoer eene ambtelijke opname, opdat men de juiste cijfers te weten kome betreffende eene tak van industrie, die aardig op weg is, zoo ze 't al niet is, om een volksindustrie te worden geheeten. Volgens de statistiek betreffende de indeeling der bevolking naar de beroepen, zou dit voor Curaçao zelf zeker kunnen geschieden, waar men op dat eiland niet minder dan 3728 hoedenvlechters zou tellen.

Onlangs kon ten aanzien van deze industrie melding worden gemaakt van eene grootere bestelling in eens van fijne hoeden. En ook nu weder brengt de A m i g o e goed nieuws.

„'t Gaat schrijft zij, God zij dank, nog steeds uitstekend met de geleidelijke ontwikkeling dezer industrie. De gewone ipa-ipa-hoeden stijgen in prijs. Een Engelschman heeft een groote bestelling gedaan en wil 7.50 gld. per dozijn betalen, zoodat deze hoeden, zeer goed gevlochten, worden opgekocht tegen 6.50 gld. per dozijn. Ook de fijnere soorten blijven aftrek vinden. Deze week zijn er nog 40 verkocht en naar Oostenrijk gezonden."

Dat gaat dus voorloopig 'n goed gangetje. Als het nu met den landbouw ook maar zoo vlotten wou, dan zou het volk van Curaçao er aardig boven op komen. Maar dat water! dat water!

Na al dat in October gevallen regenwater hoorde men, volgens de A m i g o e, al weer medio November dat een flinke bui allernoodzakelijkst was.

Wat die regenbuien van October naast het doorbreken van een aantal dammen op haar geweten hebben, is ook, dat ter hoofdplaats de straatreiniging in de war is gestuurd.

„Niet zonder reden klaagt men aanhoudend, dat vele stegen aan de Overzijde der haven zoo erbarmelijk vuil zijn", schreef de A m i g o e, daaraan toevoegende „Wij weten toevallig, dat de Directeur van Openbare Werken, die met het toezicht op de straatreiniging belast is, zeer veel moeite heeft om een voldoend aantal straatvegers machtig te worden. Of het loon te min is, of het werk, wat op Pietermaai door dwangarbeiders geschiedt, soms te veel afstoot, wij weten het niet. Maar dat de stegen aan de Overzijde een flinke schoonmaak hard noodig hebben, zal niemand ontkennen. Uit hygienisch oogpunt is dit ook ten zeerste gewenscht. Wij hopen derhalve, dat spoedig de bestaande moeilijkheden uit den weg worden geruimd en een voldoend aantal straatvegers zal worden aangesteld."

Wij zouden bij dit lokaal berichtje niet zoo lang hebben stilgestaan, wanneer ons niet bij de lezing juist weer in de gedachte kwam, dat, naar wij meenen, de W e k k e r onlangs mededeelde, dat voor het hier bedoelde werk een loon werd toegezegd van 90 centen daags, dat evenwel door de betrokkenen te gering werd geacht. Met werkeloosheid en pauperisme schijnt het te Willemstad dan toch niet zoo erg te zijn gesteld, dat men daar voor een arbeid, die geen ziertje vakkennis vereischt, niet voor een loon wenscht te werken, waarvoor menige arme slokker in patria zijn handen in mekaar zou knijpen.

Omtrent de Aruba Phosphaatmaatschappij deelt de A m i g o e het volgende mede:

„Verleden week toen ons blad reeds ter perse lag, ontvingen wij het Beredeneerd Verslag over het huishoudelijk jaar 1 Oct. 1905—30 Sept. 1906.

Een gelukkig verschijnsel valt te constateeren, dat namelijk de prijs der phosphaat iets gestegen is, zoodat in het afgeloopen jaar betere prijzen voor de verscheepte ladingen gemaakt zijn en voor reeds aangenomen ladingen voor het volgend jaar iets hoogere prijzen konden worden bedongen. Een tweede klasse stof kon met goed gevolg naar Europa en Amerika worden verzonden.

Gedurende het afgeloopen jaar werden 36 schepen van Aruba uitgeklaard; voor de 38.412. 69 M³ lading dezer schepen werd aan uitvoerrecht aan de Gouvernementskas van Aruba voldaan een bedrag van *f* 6.914.65. Op 1 October lagen weder 2 schepen in de phosphaathaven van Aruba op lading te wachten; dit jaar worden nog 12 schepen verwacht.

In het afgeloopen boekjaar is als concessierecht aan de koloniale kas uitgekeerd een bedrag van *f* 24.674.52.

Men ziet uit dit verslag wat een voordeel een mijnontginning aan de koloniale kas brengt. Van harte hopen wij, dat deze Maatschappij moge bloeien en groeien en nog vele jaren met winst moge werken in de mijnen van Aruba."

Personalia.

Majoor Posno. Uit Nederland werd aan de L o c. bericht, dat de minister van koloniën, den majoor der cavalerie Posno heeft opgedragen, naar Indië terug te keeren.

De L o c. informeerde bij het Regeeringspersbureau te Buitenzorg of deze last op verzoek van de Indische autoriteit was gegeven, doch ontving daarop slechts ten antwoord: „Omtrent terugkeer Posno mij niets bekend."

Door dit antwoord zijn wij niet veel wijzer geworden, vervolgt het blad.

De geschiedenis van majoor Posno is indertijd uitvoerig in dit blad beschreven en besproken. Onder het commando van dezen hoofdofficier ontstonden minder goede verhoudingen tusschen de officieren te Salatiga, die, terecht of ten onrechte, aan gebrek aan takt aan de zijde van majoor Posno werden toegeschreven. Op een kwaden dag deelde kolonel De Lannoy den heer Posno mede, dat hij zich als ontheven van het commando te Salatiga had te beschouwen. De heer Posno verzocht de reden daarvan te mogen vernemen, doch ontving geen antwoord. Majoor Posno ging wegens ziekte met binnenlandsch verlof naar Soekaboemi tot het tijdstip voor zijn gewoon Europeesch verlof naar Europa was aangebroken. Die verloftijd is nu om en de heer Posno heeft van den minister van koloniën den last ontvangen, naar Indië terug te keeren.

Wat zal men thans met majoor Posno in Indië aanvangen? Het commando te Salatiga is in handen van majoor van Exter. Voor majoor Posno, de oudere collega van majoor van Exter, is geen plaats tusschen het commando te Salatiga en den post van bevelhebber van het wapen (kol. de Lannoy). Men zal majoor Posno dus waarschijnlijk óf op non-activiteit moeten houden, óf bij het departement van oorlog moeten plaatsen.

De laatste oplossing zal wel voor alle partijen de beste zijn.

Kleinambtenaarexamen. Van de 10 candidaten, die in Nov. geëxamineerd werden, zijn 4 afgewezen. Geslaagd zijn met goed: J. M. Sleekos en J. W. H. Bianchi; met voldoende: mej. L. M. van der Pol, P. A. Cramer, J. Lapré en M. Mossel.

Huldeblijk von Hegedus. „In verband met het aanstaand vertrek van den chef der vierde afdeeling Staatsspoorwegen, den heer E. von Hegedus, had zich te Bandong een commissie gevormd, bestaande uit een eersten commies, een stationschef 1ste klasse en drie stationschefs 2de klasse, om samen met die leden van het personeel, die daar iets voor voelen zouden, den vertrekkende ter herinnering iets aan te bieden," lezen wij in de P r e a n g e r - B o d e. „In 't geheel werd door de commissie aan 175 leden van het personeel een circulaire gezonden, van wie er 137 voor het doel wel een bijdrage bleken over te hebben, zoodat men een bedrag van ruim *f* 700 bijeen kreeg.

Naar aanleiding evenwel van eenige onwelwillende opmerkingen, die elders in verband met deze plannen aan het adres van den heer E. von Hegedus zijn gemaakt, heeft deze thans aan de commissie medegedeeld, dat hij geen huldeblijk van eenige waarde bij zijn vertrek naar Europa van het personeel aanvaarden kan."

Een verstandig besluit, voorwaar.

Overleden. Naar men ons bericht, is de heer **H. P. Wagner,** controleur bij het Binnenlandsch Bestuur, tot voor korten tijd tijdelijk directeur van de gevangenis te Glodok, gisteren avond te Soekaboemi aan een hartkwaal overleden.

Nederlandsch-Indische Handelsbank. Naar de directie der Ned.-Ind. Handelsbank bericht, is de heer **E. J. H. van Delden** benoemd tot agent te Bandoeng; hij zal in den loop dezer maand zijne betrekking aanvaarden.

In verband hiermede is de heer **G. H. Theunissen** naar Batavia overgeplaatst en tevens aangewezen om zoo noodig als tijdelijk vervangend agent te Bandoeng of te Indramajoe op te treden.

Voorts werd tijdelijk tot procuratiehouder bij het agentschap te Semarang aangesteld de heer **C. J. Swart.**

Van Vreemde Koloniën.

De ontwikkeling van Tunis. De fransche koloniën staan in het teeken der leeningen, niet om de begrootingen kloppend te maken, maar om aan die landen de hulpmiddelen voor hunne ontwikkeling te verzekeren. Voor West-Afrika wordt een leening gevraagd van 100 millioen franken, voor Fransch Congo eene van 60 millioen; Indo-China zal weldra, behalve de 280 millioen, die het reeds verbruikt heeft, nog 100 millioen noodig hebben; en nu wordt ook voor Tunis eene leening van 75 millioen gevraagd.

Evenals in de andere genoemde fransche koloniën is ook voor Tunis het aangevraagd bedrag in hoofdzaak voor spoorwegen bestemd, nl. voor uitbreiding van het materieel op en verbetering van bestaande en aanleg van nieuwe lijnen.

Men heeft in de fransche koloniën weinig wil gehad van het particulier initiatief op het gebied van spoorwegpolitiek.

„Na proeven in heel ons koloniaal rijk," schreef de heer Chailley, „waarbij men de concessionarissen van spoorwegondernemingen vóór alles zich om het eigen belang zag bekommeren, en niet in staat om te begrijpen dat dit belang in nauw verband staat met het algemeen belang en hiermede gedijt, zijn die economisten, die het meest vijandig staan — en ik behoor daartoe — tegenover alles wat het staatssocialisme zou kunnen doen zegevieren, wel genoodzaakt te erkennen, dat het regime der concessiën in de koloniën aan geene enkele verwachting heeft beantwoord, en geen der diensten heeft bewezen, die men er zich van kon voorstellen."

De regeering van Tunis heeft dan ook besloten het noodige werk voor de huidige plannen zelf ter hand te nemen.

Wat nu hare plannen betreft, zullen 57 millioen aan spoorwegen worden besteed, nl. 30 millioen voor uitbreiding der bestaande lijnen en 28 millioen voor nieuwe lijnen. Van eerstgenoemd bedrag zal een som van 12½ millioen en hiervan 8 millioen alleen aan rollend materieel benoodigd wezen voor de lijn Pont du Fahs—Kaalat es Senam, waar op een meerder vervoer gerekend wordt van maar eventjes 800.000 tonnen, tengevolge van de exploitatie der mijnen in de, door de lijn bediende streek.

Aan nieuwe lijnen zouden worden aangelegd, die van Mateur naar Nebeur, van Nefras naar Tabarka, van Sfax naar de streek der olijfaanplantingen, van Tunis naar Teboursouk en eindelijk eene lijn ten behoeve van het schiereiland van Kaap Bon.

„Dat is niet alles," schreef de heer Chailley. „In economisch opzicht volgt het eene noodzakelijk uit het andere. Bevredigde behoeften scheppen nieuwe. De aangelegde spoorwegen eischen stellig andere werken.

Zoo stelt men zich in Tunis voor 12 millioen te besteden aan wegen-aanleg; waarvoor het wegennet met 1200 kilometers zou worden uitgebreid. Deze wegen zullen als voedingslijnen dienen voor de spoorwegen. De dienst der openbare werken in Tunis acht op elke kilometer spoorweg minstens één wegkilometer noodig.

Het te openen verkeer in tot nu toe afgelegen streken stelt nieuwe eischen aan haven-faciliteiten. Een aantal kleinere havens, Tabarka, Hammamet, Monastir, Medhia, en Zarzis zal worden verbeterd, waarvoor ruim 1 mill. franken wordt noodig geacht, terwijl je aan verbetering van de haven van Gabès, waarvan men zich bij de ontsluiting van het Centrum van Afrika — zooals wij reeds mededeelden is men, zoowel van Zuid-Algiers als van den Soedan uit, doende om voor de beveiliging der karavaanwegen van Midden- naar Noord- en speciaal naar fransch Noord-Afrika het noodige te verrichten — heel wat voorstelt, een som van 5 millioen franken is uitgetrokken.

Voor drinkwatervoorziening in de landelijke gemeenten rekent men op 9 millioen, voor irrigatie-doeleinden op 3 millioen. Voor aanmoediging der immigratie werd een bedrag van 10 millioen, voor de inrichting van het boschwezen een van 1 millioen, voor post en telegrafie een van 5 millioen uitgetrokken. Dan komen nog daarbij: 6 millioen voor het onderwijs, 2 millioen voor hospitalen, 1 millioen voor de gezondheidspolitie, nagenoeg 3 millioen voor de openbare veiligheid, 14 millioen voor openbare gebouwen, 1 millioen voor enkele gemeentewerken, terwijl 6 millioen aan onvoorziene uitgaven het totaal afrondt tot 125 millioen franken.

Hierin kan Tunis tot een bedrag van 50 millioen zelf voorzien, zoodat de leening, waarvoor een wets-

ontwerp de fransche Kamer van afgevaardigden heeft bereikt, slechts voor een totaal van 75 millioen behoeft te worden gesloten.

Typisch is ten aanzien van dit werkprogram, waardoor de ontwikkeling van Tunis ongetwijfeld een belangrijke schrede vooruit zal doen, hoe ook hier weder aan irrigatie-doeleinden, in Noord-Afrika van zoo groot gewicht, slechts een betrekkelijk gering bedrag werd uitgetrokken, dat Chailley noopt te zeggen, dat men het later wel zal moeten vertienvoudigen.

Kerk en staat in de koloniën. De fransche regeering heeft den strijd tegen het kerkelijk gezag niet alleen tot het gebied in Europa beperkt maar dien ook in de koloniën aangebonden, en herhaaldelijk wordt zij er aan herinnerd in Kamer of Senaat om toch zoo spoedig mogelijk opruiming te houden onder de, door geestelijken of broederschappen voorgestane scholen b.v. Waar evenwel in die koloniën al evenmin als in die van andere natiën over credieten wordt beschikt, waardoor aan het onderwijs van overheidswege genoegzame aandacht kan worden geschonken, berooft deze strijd tegen de kerkelijke scholen tot in de koloniën deze van een middel ter volksontwikkeling dat op meerdere waardeering aanspraak mag maken dan het in eigen land vond.

Zoo lezen wij in de Times of India:

„Het gouvernement van Madras wint bepaaldelijk bij de onlangs aangenomen fransche wet op de secularisatie van het onderwijs. Onder deze wet zijn de seminariën en kloosters in Pondichéry en andere fransche nederzettingen, die zich daar met het onderwijs belastten, opgeheven en de monniken en nonnen verbannen. De nonnen van St. Joseph de Cluny, die sedert 1827 te Pondichéry gevestigd waren, hebben zulke behandeling ervaren, maar hare hulp wordt gretig gezocht op britsch grondgebied en Ceylon, waar zij reeds een aantal kloosters en scholen hebben gesticht. De districts-raad van Arcot heeft nu de zusters uitgenoodigd zich te willen belasten met den verplegingsdienst in het hospitaal aldaar en drie nonnen zijn te dien einde uit Pondichéry vertrokken.

De Chineezen te Singapore. Het gele gevaar! De sluimerende chineesche reus ontwaakt! Aan diergelijke machtwoorden ontbreekt het in den laatsten tijd niet, die het willen doen voorkomen, alsof die honderden millioenen, door betrekkelijk een handvol Mantsjoes in bedwang gehouden, ééne homogene massa uitmaakten, welke slechts met den tooverstaf van een machtigen hervormer behoeft te worden aangeraakt, om als ééne krachtige natie te verrijzen.

Hoe weinig dit denkbeeld zich aanpast met de innerlijke verdeeldheid, waarvan telkens onder de Chineezen zelven blijkt, bleek nu onlangs weer te Singapore, waar den 13en November ll. en volgende dagen ernstige opstootjes voorvielen tengevolge van de vijandschap tusschen twee verschillende stammen, die der Hokiens en Teotsjoes.

Reeds eenigen tijd bestond er tusschen de Hokiens en Teotsjoes te Singapore eenige gisting, die tot een uitbarsting leidde tengevolge van een twist over een ligplaats aan de Boort Quay. De respectievelijke landslieden trokken partij en in weinige oogenblikken waren eenige honderden Chineezen lustig met mekaar aan het vechten, waaraan door het optreden der politie tijdelijk een einde werd gemaakt. Eenige uren later werd het gevecht weder hervat maar het slagveld had zich verplaatst naar de Chineesche wijk. Alle hens aan dek! heette het voor de singaporesche politiemacht, waarvan de met geweren bewapende Sikhs door het opplanten der bajonet de twistzoekers uiteen deed stuiven, alleen echter om daar waar geen politie te bekennen was zich aan allerlei baldadigheden schuldig te maken, waarbij verschillende chineesche toko's het moesten ontgelden. Nog den 15en November werd de tempel der Teotsjoes in de Philip Street geplunderd.

Typisch is de snelle wijze van berechting in deze aangelegenheid.

De twistzoekers maakten zich telkens schuldig aan verzet tegen de politie. Verschillende luitjes werden in hechtenis genomen, voor den magistraat gebracht en door dezen tot vier, vijf en zes maanden gevangenisstraf veroordeeld. Dat gaat bij ons gelukkig niet zoo gauw. De menschen zitten daarom soms wel wat heel lang preventief gevangen, maar het recht heeft dan toch z'n normalen loop.

Amerikaansch! Wat de rechtspraak aangaat, we lazen onlangs een klacht in een indisch blad over de langdurige preventieve hechtenis voor vele inlandsche beklaagden. Zulke klacht werd ook in de Philippijnen gehoord, maar het bestuur daar weet er raad op! Elke zaak moet binnen negentig dagen zijn afgehandeld, anders wordt het tractement niet uitbetaald.

Jammer dat bij ons zoo iets niet mogelijk is.

Overigens kunnen we ook in dit opzicht de Philippijnen niet bepaaldelijk als voorbeeld aanhalen. Daar is op rechtsgebied heel wat zonderlings te constateeren, zoo b.v. ten aanzien van den vrederechter te Los Banos, een plaatsje op Luzon, waar een Amerikaan, Thomas Embry, met dat gewichtig ambt is bekleed.

Deze rechter houdt, naar de traditiën uit het Wild West van zijn geboorteland, zitting met een grooten revolver op de tafel vóór zich en moet zich niet hebben ontzien om vreedzame burgers, die opkwamen tegen mishandeling en pijniging van gevangenen, om aan dezen een bekentenis te ontlokken, te vervolgen. De president of burgemeester van Los Banos had eenige menschen doen oppakken, verdacht van straatroof en toen dezen niet tot bekentenis waren te brengen, hen uren lang aan de handen doen ophangen, waarop nog eenige mishandelingen volgden, tengevolge waarvan enkele gevangenen eenige gebroken ribben als souvenir behielden. Ingezetenen van Los Banos wie dit ter oore was gekomen, brachten het feit gestaafd door verklaringen door ooggetuigen w.o. manschappen der constabulary aan het licht door mededeeling aan een blad te Manilla. Onmiddellijk na de verschijning van het artikel wilden vrederechter en burgemeester de bewuste ooggetuigen dwingen nieuwe beëedigde verklaringen te onderteekenen, geheel tegenovergesteld aan die, welke zij vrijwillig hadden afgegeven. Toen zij weigerden, werden ze 48 uren achter slot gehouden, zonder dat zulks evenwel hielp. De aanklagers werden daarop voor den vrederechter gedaagd, als zijnde in zijne rechten getreden ten aanzien van het afnemen van getuigenissen. Eenige opmerkingen van den advokaat der betrokkenen deden den heer Embry besluiten de beslissing nog wat aan te houden en de beklaagden tegen een borgtocht op vrije voeten te laten.

Hoogstwaarschijnlijk zullen de dagen van dezen zonderlingen rechter wel spoedig geteld zijn, want het begint over de Philippijnen uit den goeden hoek te waaien.

Twee kolonels, w.o. de beruchte Baker, en een majoor van de constabulary zijn van hunne betrekking bij dien dienst ontheven, dien men van de minderwaardige elementen blijkt te willen verlossen. Kolonel Baker was de man, die de brutaliteit had een manillaasch blad, El Renacimiento, wegens laster te vervolgen, terwijl toen het tot de behandeling kwam, welke op de vrijspraak van het blad uitliep, de rechter zijn leedwezen te kennen gaf, dat de aanklager niet in de bank der beschuldigden was gezeten wegens de op zijn last dan wel met zijn medeweten gepleegde gruwelijke mishandelingen, op gevangenen, door de constabulary gemaakt, toegepast.

En terwijl vroeger, wanneer, wat nog al eens gebeurt, de eene of andere ambtenaar wegens langvingerigheid of om andere redenen achter de tralies werd gestopt, de menschen dra klaar stonden met een „vergeet en vergeef" tot de hoogste autoriteit in de kolonie, kwam onlangs een toonaangevend blad, de Manila Times, tot het besef, dat het nu toch eindelijk uit moest wezen met die zachtmoedigheid ten opzichte van Amerikanen, waar tegenover de houding tegen philippijnsche boosdoeners scherp afsteekt. Het blad vond dat een ondercommandant van de brandweer, die zich vergreep aan de hulpkas zijner ondergeschikten, niet aan de gerechte straf mocht worden onttrokken, en de man zit nu ook achter de muren van Bilibid.

Het kadaster in Tongkin. In Tongkin en Annam heeft men twee soorten van grondbezit onder de inlanders, evenals op Java, het communaal bezit of Cong Diên en het individueel bezit of Tu Diên. Van het eerste zijn de grenzen zoo vaag gesteld, dat de notabelen der gemeenten die naar eigen goedvinden kunnen bepalen. Wat de Tu Diên aangaat werd onder het oude annamitische bestuur in 1806 door koning Gia-Long het aanhouden van een legger Dia Bo voorgeschreven, waarop alle particuliere eigendommen moesten worden ingeschreven. Er is daar evenwel niet de hand aan gehouden, ook vergat men den staat bij te werken, zoodat wat er nu nog van dien legger te vinden mocht wezen, geheel verouderd is.

Om tot een zuiver overzicht te komen, van het grondbezit, is kadastrale opmeting een noodwendig vereischte. Men heeft van 1889 tot 1894 getracht in verschillende provinciën van Tongkin daartoe te geraken, maar het beste is daarover maar te zwijgen. De lessen toen opgedaan, hebben het bestuur geleerd, dat het het verstandigst is de zaak zelf ter hand te nemen, en deze niet over te laten aan contractanten, die er een slaatje uit trachten te slaan en hebben geslagen.

Eene, te dien opzichte ingestelde Commissie heeft zich vereenigd met het plan van den heer Guilbert, die had voorgesteld om de kadastrale opmeting op te dragen aan een korps landmeters, samen te stellen uit 15 Europeanen en 50 Inlanders. Het werk, dat in 25 jaren zou kunnen afloopen, wordt geacht ongeveer 8,5 millioen franken te zullen kosten of wel omstreeks 340.000 franken 's jaars. De eerste annuïteiten zouden verkregen worden uit voorschotten te verstrekken uit de reserve-kas van het gewest, welker terugbetaling wordt gewaarborgd door de opbrengst van den verkoop der kadastrale plannen aan belanghebbenden. Om dezen tegemoet te komen zou de Bank van Indo-China hun, door het bestuur te garandeeren, leeningen bewilligen voor de onmiddellijke betaling der kosten, aan de kadastrale opmeting hunner terreinen verbonden.

Het nieuwe dok voor Singapore. Men is te Singapore en in Engeland druk bezig met het uitwerken der nieuwe havenplannen voor Singapore. Hieronder is ook opgenomen het graven van een nieuw droogdok, dat een lengte zal krijgen van 900 voet, zoodat met behulp van beweegbare sluisdeuren, behalve een schip van de afmetingen als de „Dreadnought" nog tegelijk in het vóórvak een ander schip van respectabele afmeting ter reparatie kan worden opgenomen.

Egypte. De Times van den 27en November ll. behelst een aanklacht tegen den khedive van Egypte. Mustapha Kamel, den egyptischen patriot, die in El Lewa telkens aanvallen doet op het engelsch bestuur en onder andere de hardvochtige wijze op de kaak stelde, waarop de Engelschen te Densjawi waren opgetreden, heeft medegedeeld dat hij bezig is een maatschappij op te richten, met een kapitaal van 2000 egyptische ponden, voor de uitgave van een engelsch-fransche editie van El Lewa.

„Het is een politieke onderneming, schrijft het City blad en zonder twijfel zijn de inteekenaars op het kapitaal bereid hun geld er aan te wagen of zelfs te verliezen voor de zaak, die hun ter harte gaat — de zaak namelijk om ontevredenheid, en zoo mogelijk zelfs meer dan ontevredenheid met de engelsche bezetting te verbreiden. Mustapha Kamel zelf is nu niet alleen weer in volle gunst ten paleize, maar heeft thans ook weder geld. Of dit met elkander in verband staat, kunnen wij natuurlijk niet beamen, maar te Kairo denkt men, dat het zoo is — met andere woorden, dat geen klein deel van het geld voor de nieuwe onderneming van het meest verbitterde anti-britsche orgaan in Egypte geleverd wordt door den vorst, die zijne positie aan engelsche troepen dankt en zijn voorspoed aan het engelsch bestuur."

Welke positie zou het City blad bedoelen? De Khedive dankt? slechts ééne aan de aanwezigheid der engelsche troepen, nl. die van een souverein, met schijngezag bekleed, op wiens gangen nauwkeurig door het engelsch bestuur wordt toegezien. Des te meer moet het dus verwondering baren, dat aan het engelsch bestuur niets bekend zou wezen en daardoor ook niets zou zijn gedaan ten aanzien van wat de Times schreef: „Eenige maanden geleden schreef ons iemand, met veertig-jaren-lange ondervinding in Egypte: „Tegenwoordig zouden de titels van pacha en bey wel op de Beurs mogen worden genoteerd. De makelaars zijn redacteurs van concurreerende inlandsche bladen, koopers al wie maar om maatschappelijke of zakelijke redenen den prijs betalen wil, en de verkooper is de khedive." Dat is een schandaal, dat niet langer mag worden getolereerd, zij het ook slechts ter wille van onzen eigen goeden naam."

Zou, indien het werkelijk zoo ware, de Times den khedive wel zoo hard vallen, indien deze niet blijkbaar weinig op het engelsche gezag gesteld ware?

Zou een nieuwe phase der engelsche occupatie van Egypte op til zijn?

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Het Daghet. Een blad voor kunst en leven. 1e jaargang. No. 12.

H. J. Wigman: Indisch natuurschoon. — Ch. Meyll: De Tjihea-werken. — C. M. Pleyte: Uit Soenda's Voortijd. — D. van Hinloopen Labberton: Uit de Javaansche Litteratuur. — Buitenzorgsch weefwerk. — W. F. M. van Schaik: Slot-woord.

Indisch Militair Tijdschrift. 1906. No. 11.

De expeditie naar Korintji, door P. van Genderen Stort. — Draagbaar veldgeschut (Naschrift), door A. J. Goossen. — Bali, door E. P. M. (met plaat). — Onze uitgesleten geweerloopen, door K. N. Havemaker (met figuren). — Orgelgeschut en mitrailleuses, door A. J. G. — Drijvende rijwielen (met plaat). — De vloten der verschillende mogendheden. — Boekaankondiging. — *Bijlage*: De expeditie naar Korintji in 1903 (met 2 kaarten).

De Indische Mercuur. 11 December 1906.

Botanische und Landwirtschaftliche Studien auf Java, von Dr. W. Detmer, door van Gorkom. — De inlandsche geneesmiddelen der Maleiers (vervolg). — Bericht omtrent de Gouvernements Kina-onderneming over het 3e kwartaal 1906. — De geldsomloop in de Residentie der Oostkust van Sumatra. — Mededeelingen van het Deli-Proefstation. — Het Middelburgsche sprookje van de banaan en de spin. — Vereeniging tot bevordering van Landbouw, Mijnbouw en andere industrieën in het Gouvernement Sumatra's Westkust. — Indische vezels voor papier. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

Eigen Haard. 8 December 1906.

Njootje en Nonnrie, door Louise B. B. — De Marine bij de Bali-expeditie (slot) (met afbeeldingen). — *Bijvoegsel*: Geen gevaar [handelt over bananen en spinnen] (met afbeeldingen).

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië. 1906. Afl. 5.

Beri-beri en katjang hidjoe, door D. J. Hulshoff Pol. — Pokken-epidemie op de Duizend-Eilanden, door Dr. C. Winkler. — Nadere inlichtingen over de Porocephalus moniliformis (Diesing), door G. W. Kiewiet de Jonge. — Veronalvergiftiging, door Dr. J. de Haan. — Iets over filariose bij mensch en dier, door Dr. A. J. Salm. — De pokkenstatistiek van het Nederlandsch-Indische leger, door A. H. Nijland. — Scoliosis ischiadica, door H. C. Nauta. Enz.

F. VORST,
Handel in Comestibles.
Prinsestraat 103. -Noordeinde 155.
Vraag speciale prijscourant van
INDISCHE INGREDIENTEN
voor de Rijsttafel.
Steeds voorhanden prachtige grove
Japan-, Java- en Bassin Rijst,
Witte en Zwarte Ketan.
TELEPHOON 2785.

Restaurant KNAPPSTEIN
Vlamingstr. 15-17. Tel. 2479. Den Haag
Plats du Jour à 50 ct.
Diners à f 0.80, f 1.20 en f 2.—
A la Carte degelijk tegen matige prijzen.
Van 1888 tot 1902 Chef-Kok,
Rest. Riche, alhier.

J. J. REESER.
Meubeleering,
Behangerij, Stoffeerderij.
Piet Heinstraat 116. Elandstraat 76 en 85
Telephoon 1740.

De Goedkoope Winkel van
H. DE LA COURT.
Chemische producten,
Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS.
Hemsterhuisstraat 283.

W. PAULUSSEN.
Drogist, SPUI 156a
recht over de St. Jacobstraat.
GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres
voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

H. v. DOOREN & Cie.
MODES.
DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

Huishoudkarntjes
worden met veel succes ook in de Koloniën gebruikt, zijn zeer geschikt voor het maken van versche karnemelk, slagroom en het klutsen van eieren. Aanbevelend,
Riviervischmarkt 9, den Haag.
Landbouwkantoor, M. J. SPRUYT.

BUITENLANDSCHE COIFFEUSE
biedt zich aan voor Kappen aan huis.
Specialiteit in Fransche Coiffure Ondulation Marcel.
E. SCHLEIDEN,
1e v. d. Boschstraat 145.

J. F. HANSEN, Mr. Smid.
MAGAZIJN van
Baden, Geysers, Haarden, Kachels en Fornuizen.
GASORNAMENTEN,
Huishoudelijke Artikelen.
KEPPLERSTRAAT hoek Regentesselaan,
'S-GRAVENHAGE.

Ch. F. RIJKEN & Co.
Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIEUWSTRAAT No. 26.

Heeren Rookers!
Bijzonder aanbevolen het merk
CONSULADO
een zeer geurige **3 cts. Sigaar**
A. G. AUDIER, Prinsestraat 134,
hoek NOORDWAL.

ELITE SHOES
Maat- en Reparatie-Ateliers
Vos in Tuinstraat 4
tegenover „Hotel des Indes"

H. HESSELS & ZOON
Importeurs van
Amerikaansch Schoeisel
Schoeisel voor Indië
Piet Heinstraat 117

„ADLER" Schrijfmachine.

Onmiddelijk, volkomen en blijvend zichtbaar schrift, groote doorslagkracht om tot 15—20 doorslagen tegelijk met het origineel te maken. Bijzondere eenvoud in constructie, voorzien van alle denkbare voordeelen. Voor Indië de meest gewilde machine.
Hoogste onderscheiding **Gouden Medaille, Tentoonstelling van Gemeente-Administratie,** gehouden te Amsterdam, Sept. 1906.
Imp.-Exp.: B. J. RUBENS & Co,
Amsterdam, 11 Nic. Witsenkade.
Telefoon **1923.**

G. J. HEEMSKERK
OBRECHTSTRAAT 198 hoek REINKENSTRAAT.
Telephoon **3641.**
Van af heden verkrijgbaar de Koffie en Thee der **Firma de Wed VAN NELLE** te Rotterdam.

Koffieprijzen p. ½ K.G.	Theeprijzen p. ½ K.G.
Rood merk . . . 60 cts.	Gebroken N°. 1 f 1.50
Zwart „ . . . 54 „	Afternoon tea . „ 1.25
Groen „ . . . 52 „	Zuivere theeën „ 1.00
Paarsch „ . . . 50 „	„ „ „ 0.80
Ook verkrijgbaar	„ „ „ 0.65
Alex Meier Koffie	**Thueré Thee**
prijzen 57½, 67½, 80 ct.	f 1.50, 1.25, 1.00, 0.80

Aanbevelend, **G. J. HEEMSKERK.**

Toko Bahroe,
Van Kinsbergenstraat 126,
DEN HAAG.
SPECIAAL ADRES voor
Versche Boemboe-Boemboe, Kroepoeks,
Petis Ikan, Petis Oedang,
Diverse Zuivere Siropen.
SAMBALANS. Dodol en Wadjieck,
import Grieksche Muskaat Wijn, enz.
Verzending Binnen- en Buitenland.
Billijke vaste prijzen.
Aanbevelend,
W. BARNAS.

Brückel Mutzenbach,
Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
'S-GRAVENHAGE.
Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

W. A. H. MEERSHOEK
IN
Groenten, Aardappelen, Fruit en Comestibles.
Frederikstraat 36. Den Haag.
Telephoon No. 1361.

TRANSVALIA.
Prins Hendrikstraat 74.
Extra voorraad Dienstbodenboezelaars,
Wollen Ondergoederen
ook in
ECHT JAEGER.

Th. FRANKEN,
Confiseur, Patisier, Glacier.
Sumatrastraat 1g. bij het Kanaal,
'S-GRAVENHAGE.
Telefoon No. 1460.

Nieuw-Malthusianisme.
Mevrouw VAN DAM
dagelijks te spreken van **10--4** en van **7--9** uur. (Zondag op verzoek).
-:- Tollensstraat 106 -:-
Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.
Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos

AUG. SAVELKOUL.
Voorheen J. VAXELAIRE & Co.
AMSTERDAM. — — — — — ***BATAVIA.***
Singel hoek Heiligeweg. *Rijswijk.*
Indische Uitrustingen.
VRAAGT GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT.

H. VAN ROOY,
Amerikaansch- en Fransch Schoeisel.
Bankastraat 4 L., Den Haag,
naast de Melkinrichting „DE SIERKAN".

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,
DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.
LUNCHEON ROOM.
Haagsche Beschuit.

AGUILAR'S
Port-, Sherry- en Madeirawijnen
zijn alom bekend.
VRAAGT PRIJSCOURANT.
Hoofdkantoor Heerengracht 3, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.
Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

JAN MESKER & Co.
Prins Hendrikstraat No. 48.
Complete Meubileering van Huizen in koop en in huur.
VERHUIZINGEN EN TRANSPORTEN.
TELEFOON No. 3983.

A. KREIJMBORG & Co.

HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.
Huis van den Eersten Rang
LEIDSCHESTRAAT hoek Heerengr. Teleph. 3200.
Modernste inrichting voor **Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleeding,** gemaakt en naar maat.
Aan de afdeeling Kleeding naar Maat zijn verbonden: 1 Professeur de Coupe en 10 Coupeurs met assistenten.
Coupe Système Americain
Uitrustingen voor de Indiën.
Uniformen, Gala- en Automobielkleeding, Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleeding.
Parterre: Heerenkleeding;
1e Etage: Kleeding naar Maat; 2e Etage: Kinder- en Jongeheerenkleeding.